

กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ อำเภอท่าปลา ปี ๒๕๖๙

สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา
จังหวัดอุตรดิตถ์

คำนำ

การจัดทำกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ ปี ๒๕๖๙ ของอำเภอท่าปลา เป็นการนำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ทั้ง ๗ ตำบล ของอำเภอท่าปลา มาบูรณาการร่วมกับแผนพัฒนาท้องถิ่น ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) นำมาวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ ประเด็นปัญหาและความต้องการจำเพาะของพื้นที่ นำมาออกแบบกรอบการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทและขับเคลื่อนโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ในด้านการพัฒนาการผลิต การพัฒนาเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ ประเด็นปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหาในรูปแบบโครงการการพัฒนา ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนแม่บท ประเด็นเร่งด่วน แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน และวาระการขับเคลื่อนจังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำโครงการประจำปี เสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและตามระบบส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนงานแบบบูรณาการร่วมกัน นำไปสู่แนวทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ (Area-Based Approach) เพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการด้านการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ต่อไป

สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ.....	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป.....	๗
ข้อมูลด้านกายภาพ.....	๗
๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง.....	๗
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๗
๑.๒ อาณาเขตติดต่อ.....	๗
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๘
๒. ลักษณะภูมิประเทศ(Topographic).....	๙
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม.....	๙
๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน.....	๑๐
๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน.....	๑๑
๓. สภาพภูมิอากาศ.....	๑๕
๓.๑ ฤดูกาล	๑๕
๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ.....	๑๖
๔. เส้นทางคมนาคม.....	๑๗
๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล	๑๗
๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ.....	๑๘
๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๑๘
๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ.....	๑๘
๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ.....	๑๘
๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๒๑
ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ.....	๒๒
๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ.....	๒๒
๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	๒๓

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ข้อมูลด้านสังคม.....	๒๔
๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร.....	๒๔
๑.๑ เกษตรกร.....	๒๔
๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร.....	๒๗
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ.....	๓๗
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ.....	๓๗
๑.๑ แหล่งน้ำหลัก.....	๓๗
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม.....	๓๗
๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต.....	๔๐
๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก.....	๔๑
๑.๕ ต้นทุนการผลิต.....	๔๑
๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด.....	๔๒
๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่.....	๔๓
๒. การวิเคราะห์ Supply chain.....	๔๔
บทที่ ๓ บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่.....	๔๖
๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ.....	๔๖
๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่.....	๕๐
บรรณานุกรม.....	๕๒

สารบัญตาราง

เรื่อง

หน้า

ตารางที่ ๑	ตารางแสดงเขตการปกครอง อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๘
ตารางที่ ๒	สรุปเขตพื้นที่การปกครอง อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๘
ตารางที่ ๓	แสดงพื้นที่ป่าไม้ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๑๐
ตารางที่ ๔	แสดงพื้นที่กลุ่มชุดดิน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๑๔
ตารางที่ ๕	แสดงข้อมูลฤดูกาล อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๑๕
ตารางที่ ๖	แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๓ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๖๖-๒๕๖๘ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๑๖
ตารางที่ ๗	แสดงข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๖๘	๑๗
ตารางที่ ๘	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๐
ตารางที่ ๙	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๐
ตารางที่ ๑๐	แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๐
ตารางที่ ๑๑	แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๑
ตารางที่ ๑๒	แสดงข้อมูลด้านพืช อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๒
ตารางที่ ๑๓	แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๒
ตารางที่ ๑๔	แสดงจำนวนคร่าวเรือน และประชากร อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๔
ตารางที่ ๑๕	แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๕
ตารางที่ ๑๖	แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๕
ตารางที่ ๑๗	แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๕
ตารางที่ ๑๘	แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๕
ตารางที่ ๑๙	แสดงรายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๖
ตารางที่ ๒๐	แสดงสินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๖
ตารางที่ ๒๑	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๗
ตารางที่ ๒๒	แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๗
ตารางที่ ๒๓	แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๗
ตารางที่ ๒๔	แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๓๒
ตารางที่ ๒๕	แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๓๒
ตารางที่ ๒๖	แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๓๓
ตารางที่ ๒๗	แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตรกร อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๓๓
ตารางที่ ๒๘	แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๓๔
ตารางที่ ๒๙	แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๓๔
ตารางที่ ๓๐	แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๓๖
ตารางที่ ๓๑	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๓๗
ตารางที่ ๓๒	แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตข้าว อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๓๘
ตารางที่ ๓๓	แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๓๙

เรื่อง

หน้า

ตารางที่ ๓๔ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ปี พ.ศ.๒๕๖๘.....	๔๒
ตารางที่ ๓๕ แสดงเกษตรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์.....	๔๓
ตารางที่ ๓๖ แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์.....	๔๓
ตารางที่ ๓๗ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า ข้าว อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์.....	๔๔
ตารางที่ ๓๘ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief).....	๔๖
ตารางที่ ๓๙ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่.....	๕๐

สารบัญภาพ

เรื่อง	หน้า
ภาพที่ ๑ แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๗
ภาพที่ ๒ ขอบเขตการปกครองอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์.....	๙
ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์.....	๙
ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์.....	๑๐
ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงกลุ่มชุดดิน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๑๕
ภาพที่ ๖ แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๓ ปี ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๖๘.....	๑๖
ภาพที่ ๗ แสดงค่าอุณหภูมิเฉลี่ยในรอบ ๓ ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๖๘.....	๑๖
ภาพที่ ๘ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์.....	๑๗
ภาพที่ ๙ แผนที่เส้นทางเชื่อมต่อพื้นที่ใกล้เคียงอำเภอท่าปลา.....	๑๘
ภาพที่ ๑๐ แหล่งน้ำธรรมชาติอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์.....	๑๙
ภาพที่ ๑๑ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๑
ภาพที่ ๑๒ การแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์ อำเภอท่าปลา	๒๔
ภาพที่ ๑๓ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์.....	๓๘
ภาพที่ ๑๔ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์.....	๓๙
ภาพที่ ๑๕ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๔๐
ภาพที่ ๑๖ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าว อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์.....	๔๑
ภาพที่ ๑๗ แสดงวิธีการตลาดเกษตรกรผู้ปลูกข้าว อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๔๒
ภาพที่ ๑๘ แสดงแหล่งรับซื้อข้าว อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์	๔๓

บทที่ ๑

ข้อมูลสภาพทั่วไป

ข้อมูลด้านกายภาพ

๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ตั้งอยู่โซน ๔๗Q ระหว่างพิกัด UTM ๑๙๔๗๐๖๑ N ถึงพิกัด UTM ๑๙๙๖๘๙๓ N และระหว่างพิกัด UTM ๖๒๐๒๖๔ E ถึงพิกัด UTM ๖๗๑๗๔๐ E มีเนื้อที่ ๗๒๕,๕๒๓ไร่ หรือประมาณ ๑,๑๖๐.๘๔ ตารางกิโลเมตร (ภาพที่ ๑) อยู่ห่างจากตัวจังหวัดอุตรดิตถ์ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณ ๔๐ กิโลเมตร การคมนาคมจากจังหวัดอุตรดิตถ์ ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๑ เข้าสู่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๐๔๕ และเลี้ยวซ้ายเข้าสู่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๑๖๓

๑.๒ อาณาเขตติดต่อ

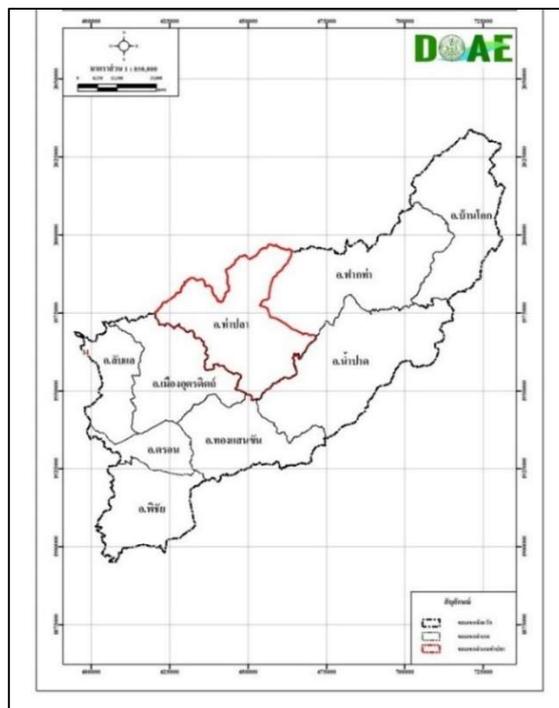
อำเภอท่าปลา มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน อำเภอสูงเม่น และอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอทองแสนขัน และอำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอปากท่า และอำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

ภาพที่ ๑ แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๑ อำเภอ แบ่งเป็น

๗ ตำบล ๗๖ หมู่บ้าน

- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น เทศบาลตำบลจำนวน ๕

แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๔ แห่ง

ตารางที่ ๑ ตารางแสดงเขตการปกครอง อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบล หมู่ที่	ตำบลท่าปลา	ตำบลหาดลำ	ตำบลร่วมจิต	ตำบลผาเลือด	ตำบลจirim	ตำบลน้ำหมัน	ตำบลนางพญา
๑	ท่าปลา	นิคม	ร่วมจิต	ผาเลือด	ปากดง	ปางหมัน	น้ำพริก
๒	สามร้อยเมตร	ตีนดอย	สระแก้ว	ผาเลือด	ท่าวังโปร่ง	วังหัวดอย	นาป่าคาย
๓	น้ำคอม	หาดไก่อ้อย	ร่วมใจ	ผาเต่าพัฒนา	ดงงาน	น้ำหมันกลาง	ต้นแดง
๔	น้ำสิงห์เหนือ	โปร่งแก้ว	ห้วยหัวช้าง	ปากห้วยฉลอง	เลิศชัย	นาตันโพธิ์	ห้วยต้า
๕	น้ำสิงห์ใต้	ประชาสาร	หนองโป้	ผาเต่าบำรุง	เนินสูง	น้ำหมันใต้	ห้วยพญา
๖	เนินสวน	ครองชมพู	หนองยารำ	ผาเลือดใต้	ท่าช้าง	น้ำสี	ท่าเรือ
๗	สิงห์คอมพัฒนา	เจริญสุข	หนองโบสถ์	ปากทับ	วังชมพู	ผาลาด	
๘	เนินสว่าง	ศิริทอง	แดนทอง	ห้วยเจริญ	ชัยมงคล	น้ำตะ	
๙	ท่าเรือ	เนินสูง	เนินสิงห์	หาดหุ่ง	จirim	น้ำหมันเหนือ	
๑๐	ปางฝั่ง		ราษฎร์บำรุง	ย่านดู่	สีเสียด	ทรายงาม	
๑๑	ผาแก่น		ใหม่พัฒนา	ข้าบ้อ	จุนงาม	ปางหมันเหนือ	
๑๒	สามร้อยเมตร			ห้วยสีเสียด	กิวเคียน	บ้านค่าย	
๑๓				ท้ายเขื่อน	ท่าใหม่		

(ที่มา : ที่ว่าการอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ตารางที่ ๒ สรุปเขตพื้นที่การปกครอง อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบล	เนื้อที่ทั้งหมด(ไร่)	อบต	เทศบาล ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวนบ้าน (ครัวเรือน)
ท่าปลา	๙๑,๑๙๔.๓๓	๑	๑	๑๒	๑,๙๐๔
หาดลำ	๑๕,๐๗๘.๔๑		๑	๙	๑,๐๑๗
ร่วมจิต	๑๙,๓๗๙.๕๕		๒	๑๑	๑,๔๒๕
ผาเลือด	๒๓๘,๐๑๙.๘๐	๑		๑๓	๑,๖๑๙
จirim	๔๕,๓๒๙.๗๔		๑	๑๓	๑,๙๐๐
น้ำหมัน	๑๖๕,๒๗๖.๖๖	๑		๑๒	๑,๗๔๗
นางพญา	๑๔๙,๓๗๑.๖๕	๑		๖	๗๐๖
รวม	๗๒๓,๖๕๐.๑๔	๔	๕	๗๖	๑๐,๓๑๘

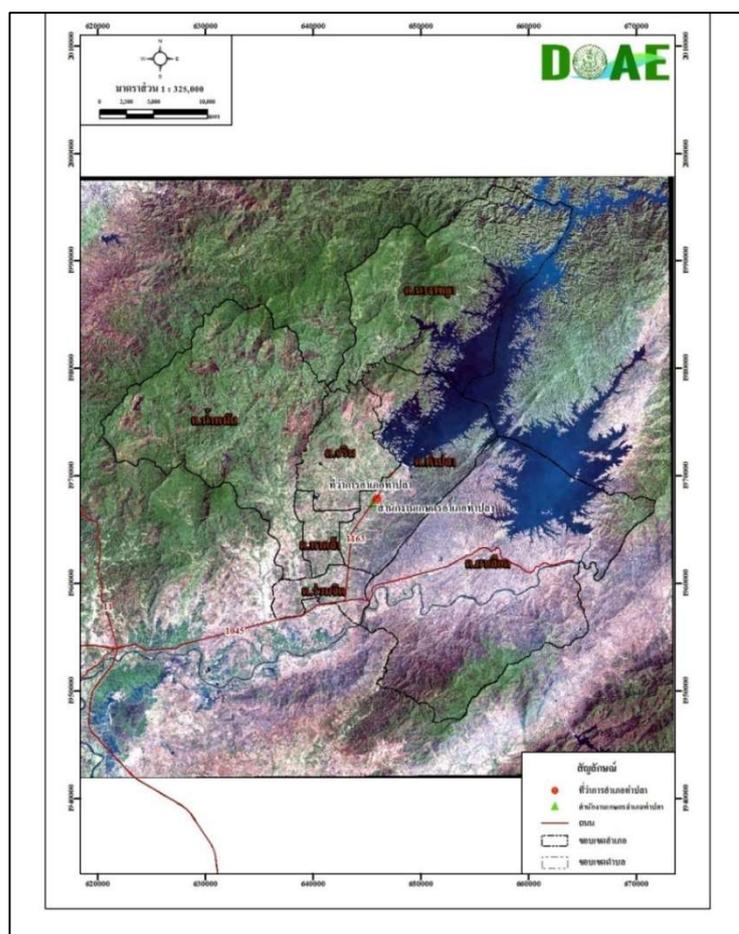
(ที่มา : ที่ว่าการอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ตารางที่ ๓ แสดงพื้นที่ป่าไม้ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	คิดเป็นร้อยละ
ท่าปลา	๙๑,๑๙๔	๔๕,๔๓๑.๕๐	๔๙.๘๒
หาดลำ	๑๕,๐๗๘	๕๒๗.๖๕	๓.๕๐
ร่วมจิต	๑๙,๓๘๐	๒,๓๐๓.๖๖	๑๑.๘๙
ผาเลือด	๒๓๘,๐๓๖	๑๗๐,๕๖๕	๗๑.๖๖
จริม	๔๕,๓๓๐	๒๐,๓๖๑.๕๐	๔๔.๙๒
น้ำหมัน	๑๖๕,๓๐๑	๑๒๘,๓๕๓	๗๗.๖๕
นางพญา	๑๔๙,๓๗๒	๑๐๖,๓๑๗	๗๑.๑๘
รวม	๗๓๒,๖๙๑	๔๗๓,๘๕๙.๓๒	๖๔.๖๗

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๙)

๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

ลักษณะดินในอำเภอท่าปลา มีกลุ่มชุดดิน จำนวน ๑๒ กลุ่มชุดดิน ดังนี้

กลุ่มชุดดินที่ ๕

ลักษณะโดยทั่วไป: เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว ดินบนมีสีเทาแก่ น้ำตาลปนเทา ดินล่างมีสีเทาอ่อนหรือสีเทา มีจุดประสีน้ำตาลแก่และน้ำตาลปนเหลือง ตลอดชั้นดินมักพบก้อนสารเคมีพวกเหล็กและแมงกานีสปะปนอยู่ในชั้นดินดินกลุ่มดินนี้เกิดจากพวกตะกอนลำน้ำ และเป็นดินลึก มีการระบายน้ำเร็ว พบในพื้นที่ราบเรียบตามลานตะพักลำน้ำค่อนข้างใหม่ และลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ น้ำแข็งขังลึกน้อยกว่า ๓๐ เซนติเมตร นาน ๓-๕ เดือน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง pH ๕.๕-๖.๕ แต่ถ้าดินมีก้อนปูนปะปนในดินชั้นล่าง ดินชั้นนี้จะมีปฏิกิริยาเป็นด่างอ่อน pH ๗.๕-๘.๐ ได้แก่ ชุดดินหางดง (Hd) และพาน (Ph)

ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ทำนา ในบริเวณที่มีแหล่งน้ำใช้ปลูกพืชไร่ พืชผัก และยาสูบในช่วงฤดูแล้ง ข้าวที่ปลูกโดยมากให้ผลผลิตค่อนข้างสูง

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดินในฤดูฝนมีน้ำแช่ขังนาน ๓-๕ เดือน ดินมีการระบายน้ำเร็ว

กลุ่มชุดดินที่ ๖

ลักษณะโดยทั่วไป: เนื้อดินเป็นดินเหนียว ดินบนมีสีเทาแก่ ดินล่างมีสีน้ำตาลปนเทาหรือสีเทา มีจุดประสีน้ำตาลหรือสีแดงตลอดชั้นดินบางแห่งมีสีคลาแลงอ่อนหรือก้อนสารเคมีพวกเหล็กและแมงกานีสปะปนอยู่ด้วย กลุ่มดินนี้เกิดจากพวกตะกอนลำน้ำเป็นดินลึกมาก มีการระบายน้ำเร็ว พบตามที่ราบตั้งแต่ที่ราบน้ำท่วมถึงลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ น้ำแช่ขัง ๓๐-๕๐ เซนติเมตร นาน ๓-๕ เดือน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำหรือค่อนข้างต่ำ pH ๔.๕-๕.๕ ได้แก่ชุดดินบางนารา (Ba) ชุดดินเชียงราย (Cr) ชุดดินสุโขทัย (GK) ชุดดินแก่ง (KL) ชุดดินคลองชุด (Kut) ชุดดินมโนรมย์ (Mn) ชุดดินนครพนม (Nn) ชุดดินปากท่อ (Pth) ชุดดินพะวง (Paw) ชุดดินพัทลุง (PtL) ชุดดินสตูล (Stu) ชุดดินท่าศาลา (Tsl) และชุดดินวังตง (Wat)

ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ทำนา หรือปลูกพืชล้มลุกในช่วงฤดูแล้ง

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน: ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปฏิกิริยาของดินเป็นกรด ฤดูฝน น้ำแช่ขังนาน ๓-๕ เดือน

กลุ่มชุดดินที่ ๑๕

ลักษณะโดยทั่วไป : หน่วยที่ดินนี้เป็นกลุ่มชุดดินที่มีเนื้อดินเป็นพวกดินร่วนเหนียวหรือ ดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ดินบนมีสีน้ำตาลปนเทา ดินล่างสีน้ำตาลหรือสีเทาปนชมพูพบจุดประสีเหลืองหรือ สีน้ำตาลปนเหลืองตลอดชั้นดิน ในดินชั้นล่างมักพบก้อนสารเคมีสะสมพวกเหล็กและแมงกานีส กลุ่มชุดดินนี้เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ พบบริเวณพื้นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบเป็นดินลึกมาก มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง ปฏิกิริยาดินเป็นกรด ปานกลางถึงเป็นกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๖.๐-๗.๕ ได้แก่ ชุดดินหล่มสัก (La) ชุดดินแม่สาย (Ms) ชุดดินน่าน (Na) และชุดดินแม่ทะ (Mta)

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน: โดยทั่วไปไม่มี แม้บางแห่งดินมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ แต่พอปรับปรุงได้ไม่ยาก

ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ทำนา ในฤดูแล้งบริเวณใกล้แหล่งน้ำใช้ปลูกยาสูบพืชผักต่างๆ หรือพืชไร่บางชนิด ถ้ามีระบบชลประทานใช้ทำนาได้ ๒ ครั้ง ในรอบปี

กลุ่มชุดดินที่ ๑๖

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนปนทรายแป้ง สีดินมีสีน้ำตาลอ่อน หรือสีน้ำตาลปนเทา และมีจุดประสีน้ำตาลเข้ม สีเหลือง หรือสีแดง ในดินชั้นล่างอาจพบพวกเหล็กและแมงกานีสปะปน กลุ่มดินนี้เกิดจากวัตถุ

ต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ พบบริเวณพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ตามลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ มีน้ำ
 แข็งชึ่งลึกน้อยกว่า ๓๐ ซม. นาน ๔ - ๕ เดือน เป็นดินสีมาก มีการระบายน้ำเร็ว มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ
 ต่ำหรือค่อนข้างต่ำ pH ๕.๐-๖.๐ ได้แก่ ชุดดินหินกอง (HK) ชุดดินเกาะใหญ่ (Koy) ชุดดินลำปาง (Lp) ชุดดินพานทอง
 (Ptg) ชุดดินศรีเทพ (Sri) และชุดดินตากใบ (Ta)

ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ทำนา

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : หน้าที่ดินแน่นทึบทำให้ข้าแตกกอได้ยาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ฤดูฝน
 มีน้ำแข็งนาน ๔-๕ เดือน

กลุ่มชุดดินที่ ๒๙

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว ดินมีสีน้ำตาลเหลือง หรือแดง เกิดจากวัตถุ ต้นกำเนิด
 ดินพวกตะกอนลำน้ำ หรือเกิดจากการสลายตัวของหินหลายชนิด ที่มีเนื้อละเอียดพบบริเวณ ที่ดอนที่เป็นลูกคลื่น
 จนถึงเนินเขา มีความลาดชันประมาณ ๓-๒๕ เปอร์เซ็นต์ เป็นดินสีมาก มีการระบายน้ำดี มีความอุดมสมบูรณ์ตาม
 ธรรมชาติค่อนข้างต่ำ pH ประมาณ ๔.๕-๕.๕ ได้แก่ ชุดดินบ้านจ้อง (Bg) ชุดดินเชียงของ (Cg) ชุดดินโชคชัย (Ci)
 ชุดดินแม่แตง (Mt) ชุดดินหนองมด (Nm) ชุดดินปากช่อง (Pc) และชุดดินสูงเนิน (Sn)

ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ปลูกพืชไร่และไม้ผลต่างๆ มีส่วนน้อยที่ยังคงสภาพป่าธรรมชาติ

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน: ดินมีความพรุนสูง น้ำซึมผ่านชั้นดินได้ปานกลาง มีการอุ้มน้ำต่ำถึง
 ปานกลาง น้ำใต้ดินลึก พืชจะขาดน้ำเมื่อฝนทิ้งช่วงนาน ดินมีการพังทลายในบริเวณที่มีความลาดชันสูง ความอุดม
 สมบูรณ์ของดินปานกลางเหมาะสำหรับปลูกพืชไร่หรือไม้ผลต่าง

กลุ่มชุดดินที่ ๓๓

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนปนทรายแป้ง ดินมีสีน้ำตาล หรือสีน้ำตาลปนแดง บางแห่ง
 ในดินล่างสี ๑ มีจุดประสีเทาและน้ำตาล อาจมีแร่ไมก้าหรือก้อนปูนปะปน เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดิน พวกตะกอน
 ลำน้ำ พบบนสันดินริมน้ำเก่าและเนินตะกอนรูปพัด มีพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่น ลอนลาด มีความลาดชัน
 ประมาณ ๒-๑๒ % เป็นดินสีมาก มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า ๑ เมตรตลอดปี มีความ
 อุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง ดินชั้นบนมี pH ประมาณ ๖.๕-๗.๕ ได้แก่ ชุดดินดงยางเอน (Don) ชุดดิน
 กำแพงเพชร (Kp) ชุดดินกำแพงแสน (Ks) ชุดดินลำสนธิ (Ls) ชุดดินน้ำดุก (Nd) ชุดดินธาตุพนม (Tp) และชุดดิน
 ตะพานหิน (Tph)

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน: มีความเสี่ยงต่อการขาดน้ำได้ในบางปี

กลุ่มชุดดินที่ ๔๖

ลักษณะโดยทั่วไป : ส่วนใหญ่เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียวปนกรวดหรือปนลูกรัง ดินสีน้ำตาลหรือสีเหลือง
 หรือแดง พบบริเวณที่ดินมีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงลูกคลื่นลอนชัน มีความลาดชันประมาณ ๐-๒ % เป็นดิน
 หนักมาก มีการระบายน้ำดี ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า ๕ เมตรตลอดปี มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ pH ๔.๕-๗.๐
 ได้แก่ ชุดดินเชียงคาน (Ch) ชุดดินกบินทร์บุรี (Kb) ชุดดินโป่งตอง (Po) และชุดดินสุรินทร์ (Su)

ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ปลูกพืชไร่บางชนิด เช่น มันสำปะหลัง อ้อย และปอ บางแห่งเป็นทุ่งหญ้า
 ธรรมชาติ และป่าละเมาะ หรือมีการปลูกป่าทดแทน

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : ดินมีลูกรังตลอด และชั้นหินพื้นอยู่ตื้นมาก การซบซึมน้ำปานกลางถึง
 ค่อนข้างเร็ว ดินมีการอุ้มน้ำปานกลางถึงต่ำ มีการกักความร้อนของดินที่ความลาดชันสูง ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ

กลุ่มชุดดินที่ ๔๗

ลักษณะโดยทั่วไป : ส่วนใหญ่เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียวหรือดินร่วน ที่มีเศษหินปะปนมาก และพบชั้นหินพื้นลึก ๕๐ – ๘๐ ซม.ดินมีสีน้ำตาล สีสน้ำตาลปนแดง เกิดจากการสลายตัวผุพังของหินเนื้อละเอียด มีสภาพพื้นที่ เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา มีความลาดชันประมาณ ๒ – ๒๐ % เป็นดินต้น มีการระบายน้ำดี ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า ๓ เมตรตลอดปี มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำถึงปานกลาง pH ๕.๐-๗.๕ ส่วนใหญ่เป็น ป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรัง บางแห่งทำไร่เลื่อนลอย หรือปลูกป่าทดแทน ได้แก่ ชุดดินลี (Li) ชุดดินมวกเหล็ก (MI) ชุดดินนครสวรรค์ (Ns) ชุดดินโป่งน้ำร้อน (Pon) ชุดดินสบปราบ (So) และชุดดินท่าลี่ (Tu)

ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวเป็นป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง หรือ ป่าละเมาะ บางแห่งใช้ทำไร่เลื่อนลอย หรือปลูกป่าทดแทน

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน: ดินต้นมากมีชั้นหินผุ และหินพื้น น้ำซึมผ่านชั้นดินได้ปานกลางถึงค่อนข้างเร็ว มีการอุ้มน้ำปานกลางถึงต่ำ ดินถูกกัดกร่อนได้ง่ายที่ความลาดชันสูงสภาพพื้นที่ เป็นลูกคลื่นถึงเนินเขา ระดับน้ำใต้ดินลึก

กลุ่มชุดดินที่ ๔๘

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนเศษหินหรือปนกรวด ก้อนกรวดขนาดใหญ่เป็นหินกลมมน ถ้าเป็นดินปนเศษหินมักพบชั้นหินพื้นต้นกว่า ๕๐ เซนติเมตร ดินเป็นสีน้ำตาล สีสน้ำตาลปนแดง สีแดงปนเหลือง บนบริเวณพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา มีความลาดชันประมาณ ๓-๒๕ % เป็นดินต้นมาก มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า ๒ เมตร ตลอดปี pH ๕.๐-๗.๐ ได้แก่ ชุดดินแมร์ิม (Mr) ชุดดินน้ำซุน (Ncu) ชุดดินพะเยา (Pao) และชุดดินท่ายาง (Ty)

ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวเป็นป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง ป่าละเมาะ และทุ่งหญ้าธรรมชาติบางแห่งใช้ปลูกพืชไร่ หรือไม้โตเร็ว

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : ดินต้นมีก้อนกรวดมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีการกัดกร่อนของดินได้ง่ายที่ความลาดชันสูง สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นถึงเนินเขา

กลุ่มชุดดินที่ ๕๖

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินช่วง ๕๐ เซนติเมตร ตอนบนเป็นดินร่วน หรือดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่าง เป็นดินปนเศษหิน ดินสีน้ำตาล เหลืองหรือแดง เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกหินตะกอนเนื้อหยาบ หรือหินอัคนีเนื้อหยาบ พบบนสภาพพื้นที่ลูกคลื่นลาดถึงเนินเขา มีความลาดชันประมาณ ๖-๓๕ % เป็นดินลึกปานกลาง มีการระบายน้ำดี ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า ๒ เมตร ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ pH ๕.๐-๖.๐ ได้แก่ชุดดินลาดหญ้า (Ly) ชุดดินภูสะนา (Ps) และชุดดินโพนงาม (Png) ปัจจุบันดินนี้ส่วนใหญ่จะนำมาใช้ปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง โดยทั่วไป แล้วจะมีปัญหาเรื่องดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และอาจเกิดการชะล้างพังทลายได้ง่าย ถ้าปลูกพืชในบริเวณที่มีความลาดชันมากๆ โดยไม่ได้มีการอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสม

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : ดินให้น้ำซึมผ่านค่อนข้างเร็วถึงปานกลาง มีการอุ้มน้ำต่ำ ระดับน้ำใต้ดินลึกมาก ดินมีการกัดกร่อนได้ง่าย ที่ความลาดชันสูง ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ

กลุ่มชุดดินที่ ๕๙

ลักษณะโดยทั่วไป : ดินมีการผสมของดินหลายชนิด ซึ่งเกิดจากตะกอนลำน้ำพัดพามาทับถมกัน พบบริเวณที่ราบลุ่ม หรือบริเวณพื้นล่างของหุบเขา มีสภาพพื้นที่ราบเรียบ มีความลาดชันประมาณ ๐-๒ % ดินที่พบส่วนใหญ่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงเร็ว มีลักษณะและคุณสมบัติต่างๆ เช่น เนื้อดิน สีดิน ความลึกของดิน ปฏิกริยาดิน ตลอดจนความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับชนิดของวัตถุต้นกำเนิดดินในบริเวณนั้นๆ ส่วนมากมีก้อน

กรวดและเศษหินปะปนอยู่ในเนื้อดิน ได้แก่ ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำเลว (AC-pd : Alluvial Complex, poorly drained)

ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ประโยชน์ในการทำนา ส่วนในฤดูแล้งถ้ามีแหล่งน้ำนิยมนำมาใช้ปลูกพืชผัก หรือพืชไร่อายุสั้น

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : ดินมีการระบายน้ำเลว มีน้ำแช่ขังในฤดูฝน และดินแฉะเกินไปสำหรับพืช

กลุ่มชุดดินที่ ๖๒

ลักษณะโดยทั่วไป : ดินนี้ประกอบด้วยพื้นที่ภูเขา ซึ่งมีความลาดชันมากกว่า ๓๕ % ดินที่พบในบริเวณดังกล่าวนี้มีทั้งดินลึกและดินตื้น ลักษณะของเนื้อดินและความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติแตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิดของหินต้นกำเนิดในบริเวณนั้น มักมีเศษหิน ก้อนหิน หรือหินพื้นผิว กระจายทั่วไป ส่วนใหญ่ยังปกคลุมด้วยป่าไม้ประเภทต่าง ๆ เช่น ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง หรือป่าดิบชื้นหลายแห่งมีการทำไร่เลื่อนลอย โดยปราศจากมาตรการในการอนุรักษ์ดินและน้ำ ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดิน จนบางแห่ง เหลือแต่หินพื้นผิว ได้แก่ ชุดดินที่ลาดชันเชิงซ้อน (Sc)

กลุ่มดินนี้ไม่ควรนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตร เนื่องจากมีปัญหาหลายประการที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ควรสงวนไว้เป็นป่าตามธรรมชาติ เพื่อรักษาแหล่งต้นน้ำลำธาร

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : พื้นที่ภูเขาลาดชันมากกว่า ๓๕ % มีการกัดกร่อนของดินได้ง่าย

ตารางที่ ๔ แสดงพื้นที่กลุ่มชุดดิน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

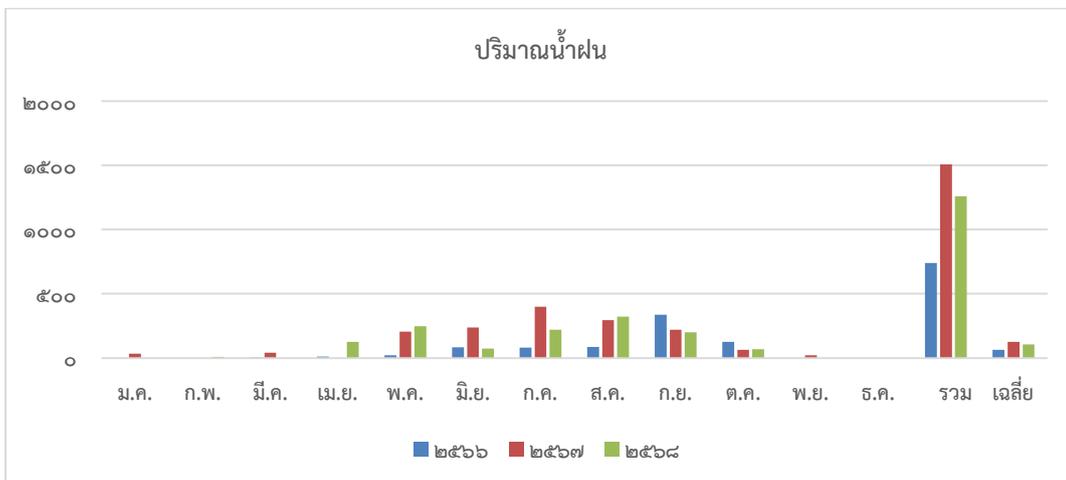
กลุ่มชุดดิน	พื้นที่ตำบล (ไร่)							ผลรวมทั้งหมด
	ท่าปลา	หาดลำ	ร่วมจิต	ผาเลือด	น้ำหมัน	จริม	นางพญา	
๕			๑๔๖	๒๒๗				๓๗๓
๖		๔๔๖						๔๔๖
๗	๓๘๗	๑๖๖	๗๒		๑๐๔	๗๗๘		๑๕๐๗
๑๕		๕๓๑		๑๘๒	๓๐๖	๗๕	๒๙๓	๑,๓๘๗
๑๖		๒๘	๓๗๖		๑,๔๘๔			๑,๘๘๘
๑๘		๒๕	๓๕๒		๑,๗๐๗			๒,๐๘๔
๒๙		๒๓๙	๓๓๕	๑๕๑	๔๗	๒๐๘		๙๘๐
๓๑	๑,๑๐๑	๓๖		๑,๓๗๑	๘๑๒	๓๕๔		๓,๖๗๔
๓๓	๑๐,๕๔๖	๑,๕๒๒	๑,๕๘๗	๖,๓๒๕	๕๔๐	๖๒๑		๒๑,๑๔๑
๔๗		๒,๓๑๑	๑,๒๘๓	๒๗,๕๓๒	๗,๙๙๒	๒,๓๐๔	๒,๘๗๐	๔๔,๒๙๒
๔๘	๔๒,๘๒๒	๘,๒๖๕	๑๐,๖๙๔	๕๖๘	๕,๐๓๑	๒๐,๕๐๓	๗๒๕	๘๘,๖๐๘
๕๕				๓๗	๑๓๔			๑๗๑
๕๖						๖๔		๖๔
๖๒	๔๒๓		๒,๐๓๕	๑๖๓,๓๗๕	๑๔๔,๘๓๓	๑๗,๗๓๑	๑๑๐,๘๔๔	๔๓๙,๒๔๑
รวม	๕๕,๒๗๙	๑๓,๕๖๗	๑๖,๘๘๐	๑๙๙,๗๖๘	๑๖๒,๙๙๒	๔๒,๖๓๗	๑๑๔,๗๐๐	๖๐๕,๘๒๓

(ที่มา: สถานีพัฒนาที่ดินอุตรดิตถ์, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ

ปริมาณน้ำฝน

ตั้งแต่ปี ๒๕๖๖-๒๕๖๘ มีปริมาณน้ำฝนอยู่ในช่วง ๗๓๙.๕๐ – ๑,๒๕๘.๓๙ มิลลิเมตร โดยเฉลี่ย ๓ ปี ย้อนหลังปริมาณน้ำฝนต่อปี ๑,๑๖๘.๔๐ มิลลิเมตร

ภาพที่ ๖ แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๓ ปี ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๖๘ (ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านลาด, พ.ศ. ๒๕๖๙)

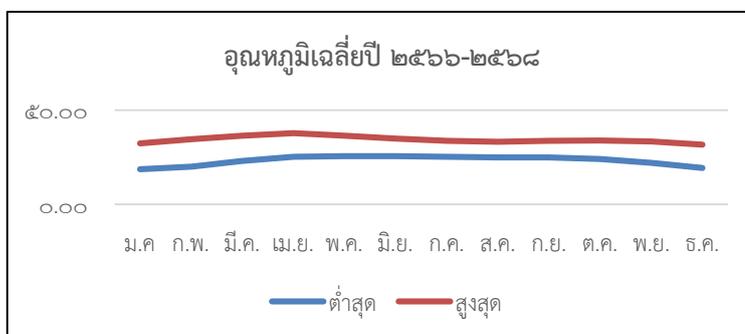
ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๓ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๖๖-๒๕๖๘ อำเภอบ้านลาด จังหวัดอุตรดิตถ์

ปี	ปริมาณน้ำฝน (มิลลิเมตร)													เฉลี่ย
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม	
๒๕๖๖	๐	๐	๓.๘	๙.๕	๑๙.๒	๘๒.๕	๗๘.๗	๘๕.๕	๓๓๖	๑๒๔.๓	๐	๐	๗๓๙.๕๐	๖๑.๖
๒๕๖๗	๓๒.๔	๐	๔๑.๒	๐	๒๐๕.๑	๒๓๗	๓๔๗.๗	๒๔๓.๗	๒๑๙.๑	๖๑.๘	๑๙.๓	๐	๑๕๐๗.๓๐	๑๒๕.๖
๒๕๖๘	๐	๘.๓	๐	๑๒๔.๐๙	๒๔๖.๔	๗๓.๓	๒๑๘.๒	๓๒๐	๒๐๐.๓	๖๗.๘	๐	๐	๑๒๕๘.๓๙	๑๐๔.๙

(ที่มา สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านลาด, พ.ศ. ๒๕๖๙)

อุณหภูมิ

อำเภอบ้านลาดภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่สูงอยู่ทางตอนเหนือและทางตะวันออกของจังหวัด เนื่องจากที่ตั้งดังกล่าวจึงทำให้มีอากาศค่อนข้างร้อนอบอ้าว ฝนตกช่วงสั้นๆ มีอุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีอยู่ที่ ๓๕ องศาเซลเซียส

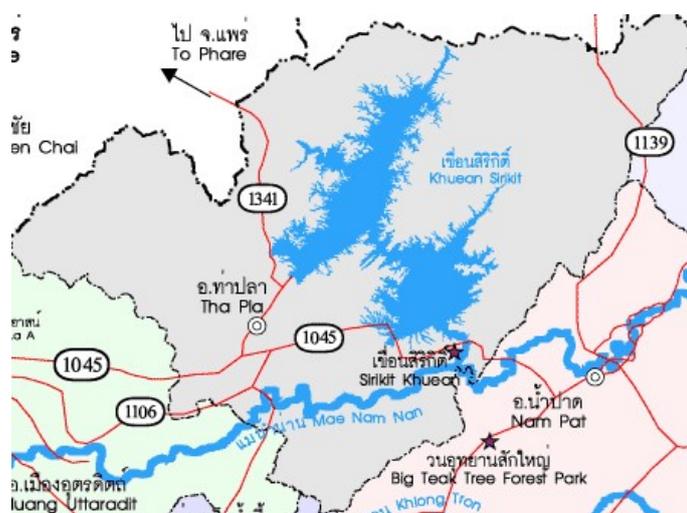
ภาพที่ ๗ แสดงค่าอุณหภูมิเฉลี่ยในรอบ ๓ ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๖๘ (ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียด ดังนี้
ทางรถยนต์สามารถเดินทางได้สะดวก คือ
สถานีขนส่งผู้โดยสาร จำนวน ๑ สถานี มีสายเดินรถประจำทางระหว่างอำเภอ/จังหวัด ได้แก่
ทางหลวงแผ่นดิน ดังนี้

-ทางหลวงหมายเลข ๑๐๔๕ เส้นทางระหว่างอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ ถึง แยกร่วมจิต ระยะทาง ๓๒.๙ กิโลเมตร

-ทางหลวงหมายเลข ๑๑๖๓ เส้นทางระหว่างแยกร่วมจิต ถึง อำเภอท่าปลา ระยะทาง ๑๐ กิโลเมตร

ภาพที่ ๙ แผนที่เส้นทางเชื่อมต่อพื้นที่ใกล้เคียงอำเภอท่าปลา
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

อำเภอท่าปลา เป็นพื้นที่ ที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ๆ หลายแห่ง ดังนี้

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ

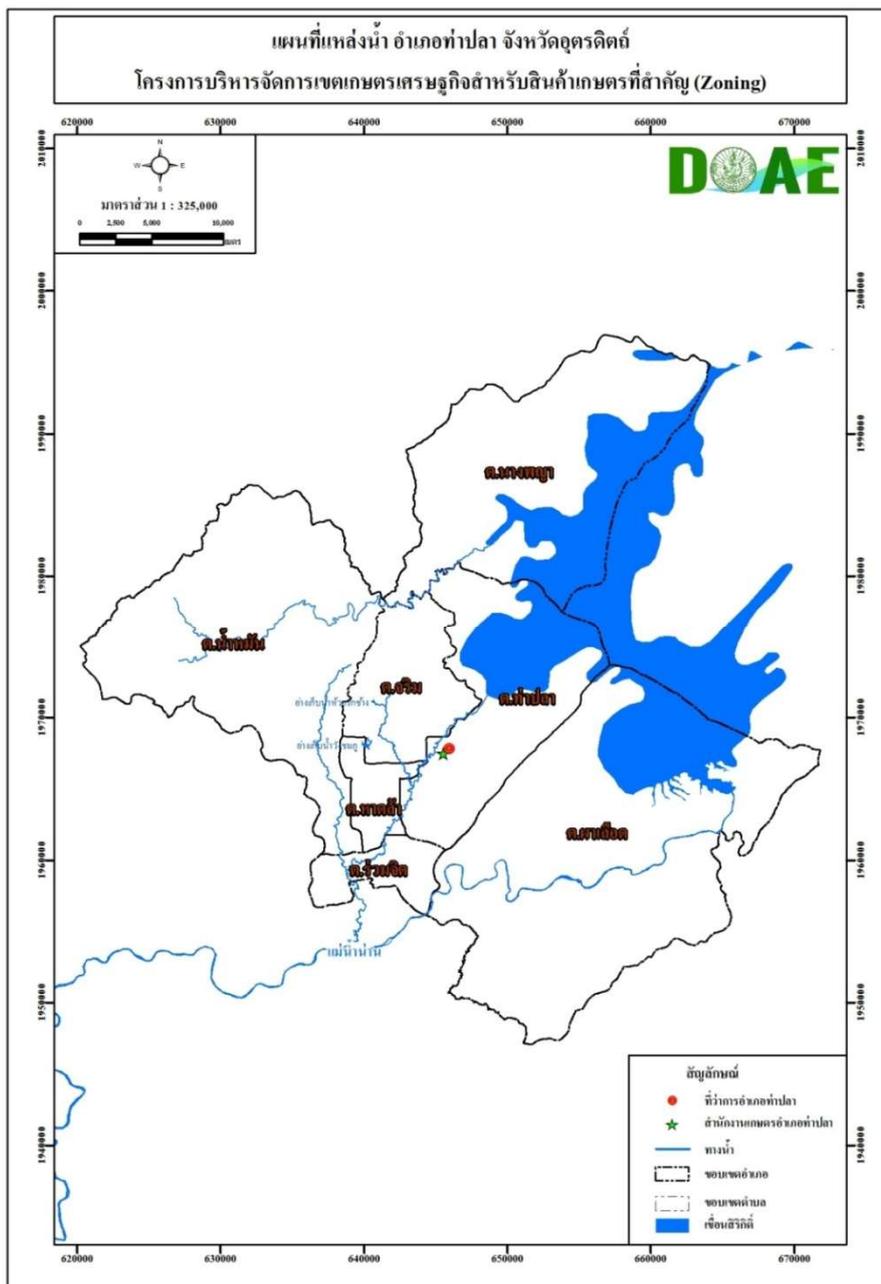
อำเภอท่าปลา มีแม่น้ำที่สำคัญไหลผ่าน ได้แก่ แม่น้ำน่าน ไหลผ่านมาจากอำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน ลำห้วยน้ำรี และลำน้ำปาด ไหลเข้าสู่อ่างเก็บน้ำเขื่อนสิริกิติ์ ซึ่งพื้นที่เขื่อนมีอาณาเขตกว้างมาถึงอำเภอท่าปลา ทำให้มีการก่อสร้างเขื่อนดินช่องเขาขาดอีกแห่งในพื้นที่อำเภอท่าปลา และลำห้วยน้ำหมัน ซึ่งไหลมาบรรจบกับคลองสิงห์ ที่บ้านหมู่ ๖ ตำบลร่วมจิต แล้วไหลลงสู่แม่น้ำน่านที่ตำบลหาดงิ้ว อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ

อำเภอท่าปลา มีแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ ได้แก่ เขื่อนสิริกิติ์ เป็นเขื่อนดินที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ก่อสร้างขึ้น ตามโครงการพัฒนาลุ่มน้ำน่าน เดิมชื่อ "เขื่อนผาช่อม" ต่อมาได้รับพระบรมราชานุญาตให้อัญเชิญพระนามาภิไธย สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถখনานนามว่า "เขื่อนสิริกิติ์" เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๑๑ ก่อสร้างขึ้น ปิดกั้นแม่น้ำน่าน ณ บริเวณเขาผาช่อม ตำบลผาเลือด อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ห่างจากตัวเมืองอุตรดิตถ์ ไปทางทิศตะวันออกประมาณ ๕๘ กิโลเมตร เขื่อนสิริกิติ์ เป็นเขื่อนดิน มีแกนเป็นดินเหนียว สูงจากท้องน้ำ ๑๑๓.๖๐ เมตร สันเขื่อนอยู่สูงกว่าน้ำทะเลปานกลาง ๑๖๙ เมตร กว้าง ๑๒ เมตร โดยมีฐานต่อนกว้างสุด ๖๓๐ เมตร

เหนือเขื่อนมีเนื้อที่ ๒๖๐ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๑๖๒,๕๐๐ ไร่ มีความยาวตามลำน้ำขึ้นไปจนจรดที่ราบ ของ อำเภอลำปาง ๑๒๙ กิโลเมตร ส่วนกว้างที่สุด ๒๐ กิโลเมตร

- เขื่อนดินช่องเขาขาด ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเขื่อนสิริกิติ์ ห่างจากเขื่อน ประมาณ ๔๒ กิโลเมตร ก่อสร้างโดยกรมชลประทานตามโครงการพัฒนาลุ่มน้ำน่าน เดิมชื่อ “แซดเดิ้ล” (Saddle) ประกอบขึ้นด้วยเขื่อนดิน (Dike) ปิดกั้นช่องเขาที่มีระดับต่ำกว่าระดับเก็บกักน้ำ จำนวน ๘ แห่ง มีความยาวต่อเนื่อง รวม ๕.๓ กิโลเมตร ตัวเขื่อนตั้งอยู่ที่อำเภอลำปาง จังหวัดอุตรดิตถ์ ก่อสร้างระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๖ แล้วเสร็จปี พ.ศ. ๒๕๑๕

ภาพที่ ๑๐ แหล่งน้ำธรรมชาติอำเภอลำปาง จังหวัดอุตรดิตถ์
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอลำปาง, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๑) โครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ที่	ชื่ออ่าง/ประตูลำน้ำ	ตำบล	ความจุที่ระดับน้ำสูงสุด (ล้าน ลบ.ม.)	ความจุที่ระดับน้ำเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)
๑	เขื่อนสิริกิติ์	ผาเลือด	๙,๕๑๐	๓,๖๙๑.๘๔	๑,๗๕๕,๐๐๐
๒	เขื่อนห้วยน้ำรี	จirim	๘๒	๗๓.๗	๕๓,๕๐๐

๒) โครงการชลประทานขนาดเล็ก

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ที่	ตำบล	โครงการ						รวมปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	รวมพื้นที่ได้รับประโยชน์ (ไร่)
		อ่างเก็บน้ำ	ท่อระบายน้ำ	ฝาย	ระบบส่งน้ำ	สถานีสูบน้ำ	รวม		
๑	หาดล้า	๒					๒	๐.๒๐๑๐	๓,๖๙๘
๒	ร่วมจิต	๑					๑	๐.๐๗๐๐	๘๑๐
๓	ท่าปลา	๑					๑	๐.๐๕๑๐	๔๖๖
๔	ผาเลือด	๑					๑	๐.๔๘๘๖	๓,๙๒๒

(ที่มา: โครงการชลประทานอุตรดิตถ์, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๓) แหล่งน้ำอื่น ๆ

(๑) สระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (บ่อจิว ขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร)

ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ที่	ลักษณะ	หมู่	ตำบล	ปีที่สร้าง	ปริมาณน้ำ (ลบ.ม.)		พิกัด	
					ขนาดความจุ	ปัจจุบัน	X	Y
๑	อ่างเก็บน้ำ	๓	ร่วมจิต	๒๕๓๓	๒๕๐,๐๐๐	๑๐๐,๐๐๐	๖๔๔๑๓๐	๑๙๖๐๐๒๑
๒	อ่างเก็บน้ำ	๗	หาดล้า	๒๕๓๘	๒๐,๐๐๐	๖,๐๐๐	๖๓๙๑๖๖	๑๙๖๗๓๖๒
๓	อ่างเก็บน้ำ	๒	จirim	๒๕๓๙	๒๗๐,๐๐๐	๘๑,๐๐๐	๖๔๕๐๙๘	๑๙๗๒๔๓๗
๔	สระเก็บน้ำ	๖	หาดล้า	๒๕๔๐	๑๑,๕๐๐	๔,๖๐๐	๖๓๙๓๘๙	๑๙๖๕๔๔๙
๕	สระเก็บน้ำ	๕	หาดล้า	๒๕๔๑	๑๖,๐๐๐	๘,๐๐๐	๖๔๐๗๖๒	๑๙๖๕๓๔๒
๖	สระเก็บน้ำ	๒	ท่าปลา	๒๕๕๐	๒๑,๐๐๐	๑๐,๕๐๐	๖๔๗๒๙๕	๑๙๖๙๖๔๕
๗	ขุดลอกอ่างเก็บน้ำ	๒	ท่าปลา	๒๕๕๑	๑๙๐,๐๐๐	๙๕,๐๐๐	๗๑๔๙๕๗	๑๙๙๑๓๒๒
๘	ขุดลอกอ่างเก็บน้ำ	๓	จirim	๒๕๕๙	๙๑,๐๐๐	๒๗,๓๐๐	๖๔๖๗๘๗	๑๙๗๐๒๔๘
๙	สระเก็บน้ำ	๘	จirim	๒๕๕๙	๓๘,๕๐๐	๒๓,๐๐๐	๖๔๒๕๗๗	๑๙๖๗๘๖๗
๑๐	ขุดลอกสระเก็บน้ำพร้อมระบบท่อส่งน้ำ	๒,๑๒	ท่าปลา	๒๕๕๙	๑๘๒,๗๐๐	๙๒,๕๐๐	๖๔๙๐๙๕	๑๙๖๙๙๗๔
๑๑	ขุดลอกอ่างเก็บน้ำ	๖	จirim	๒๕๖๑	๔๖๕,๐๐๐	๒๐๙,๑๐๐	๖๔๐๕๗๘	๑๙๗๑๐๑๙
๑๒	ขุดลอกอ่างเก็บน้ำ	๗	จirim	๒๕๖๑	๒๘๐,๐๐๐	๑๐๖,๔๐๐	๖๔๐๓๘๑	๑๙๖๗๙๘๒

(ที่มา: สถานีพัฒนาที่ดินอุตรดิตถ์, พ.ศ. ๒๕๖๙)

(๒) บ่อบาดาล

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลบ่อบาดาล
ไม่มี

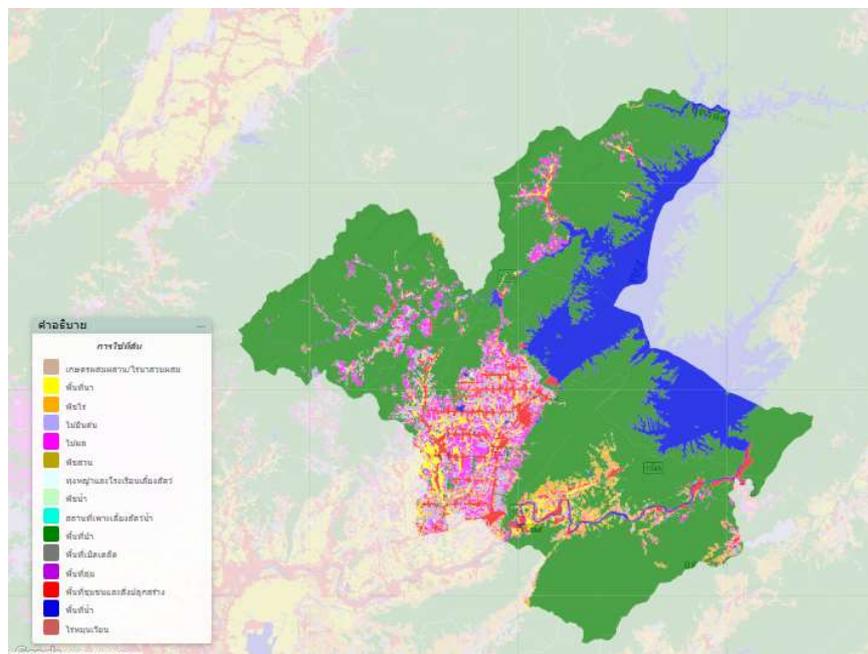
๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยกรมพัฒนาที่ดิน พบว่าอำเภอท่าปลา มีสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน ประกอบด้วย พื้นที่การเกษตรจำนวน ๑๓๕,๕๓๓ ไร่ พื้นที่ป่าไม้จำนวน ๔๖๑,๗๓๐ ไร่ พื้นที่เบ็ดเตล็ดจำนวน ๒,๒๘๘ ไร่ พื้นที่ชุมชนจำนวน ๒๒,๗๒๖ ไร่ และพื้นที่แหล่งน้ำจำนวน ๑๐๑,๒๔๖ ไร่

ตารางที่ ๑๑ แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ป่า	๔๗๓,๘๕๙.๓๒	๖๕.๔๘
พืชไร่	๒๖.๕๔๘.๐๔	๓.๖๗
ไม้ยืนต้น	๒๑,๗๐๘.๗๓	๓.๐
ไม้ผล	๔๔,๘๙๕.๑๒	๖.๒
พืชสวน	๔๒.๗๑	๐.๐๑
พื้นที่นา	๒๔,๑๓๘.๐๕	๓.๓๔
ทุ่งหญ้าและโรงเลี้ยงสัตว์	๕๑๘.๕๒	๐.๐๗
พื้นที่น้ำ	๑๐๓,๕๘๒.๑๗	๑๔.๓๑
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๒๘,๓๕๗.๔๙	๓.๙๒

(ที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ภาพที่ ๑๑ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

(ที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๙)

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ

ประชากรอำเภอท่าปลา ประชากรมีอาชีพหลักคือ การทำการเกษตร มีพื้นที่การเกษตรจำนวน ๑๙๔,๘๘๕.๓๐ ไร่ (ร้อยละ ๒๗.๙๖ ของพื้นที่อำเภอ) โดยอยู่พื้นที่อยู่นอกเขตชลประทานร้อยละ

ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลด้านพืช อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทางการเกษตร (ไร่)							
		ข้าว (ไร่)	อ้อย โรงงาน (ไร่)	มันสำปะหลัง (ไร่)	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ไร่)	ยางพารา (ไร่)	มะม่วงหิมพานต์ (ไร่)	ทุเรียน (ไร่)	รวมพื้นที่การเกษตรทั้งหมด (ไร่)
ท่าปลา	๙๑,๑๙๔	๑,๘๑๑.๓๒	๙๖.๐	๐	๑๙๓.๑๐	๕๓.๒๐	๑,๕๖๗.๒๘	๒๒๗.๒๐	๓,๗๒๐.๙๐
หาดลำ	๑๕,๐๗๘	๑,๙๗๑.๕๔	๐	๐	๕.๐	๘.๗๕	๑,๑๙๐.๖๘	๒๕.๘๐	๓,๑๗๕.๙๗
ผาเลือด	๒๓๘,๐๓๖	๒,๙๘๘.๗๕	๑๕๒.๘๔	๓๗๒.๔๒	๓,๔๑๔.๒๐	๓๖๕.๔๘	๒,๓๐๐.๔๗	๙๐.๒๐	๙,๕๙๔.๑๖
จirim	๔๕,๓๓๐	๒,๗๒๔.๔๕	๑๑.๐	๐.๕๐	๖๙.๔๔	๒๒๔.๐๒	๑,๕๑๑.๒๑	๕๔๓.๐๑	๔,๕๔๐.๖๒
น้ำหมื่น	๑๖๕,๓๐๑	๕,๒๓๒.๔๐	๑๘.๕๔	๐	๙๘.๗๖	๒,๒๖๗.๗๖	๑,๘๘๙.๘๙	๒,๖๙๐.๗๙	๙,๕๐๗.๓๕
นางพญา	๑๔๙,๓๗๒	๑,๔๔๔.๒๖	๐	๐	๕๐.๖๖	๘๔.๐	๔๗๙.๑๔	๗,๐๒๐.๗๐	๒,๐๕๘.๐๖
รวมจิต	๑๙,๓๘๐	๑,๒๒๑.๔๓	๓.๖๒	๙	๓๓.๕๐	๐	๓๙๓.๑๐	๔๕.๓๖	๑,๖๖๐.๖๕
พื้นที่รวม	๗๓๒,๖๙๑	๑๗,๓๙๔.๑๕	๒๘๑.๙๙	๓๘๑.๙๒	๓,๘๖๔.๖๖	๓,๐๐๓.๒๑	๙,๓๓๑.๗๘	๑๐,๖๔๓.๐๖	๓๔,๒๕๗.๗๑

(ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบล	เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	แพะ (ตัว)	แกะ (ตัว)
ท่าปลา	๑๖๒	๘๓๐	-	๑๘๖	๖๕	๔,๒๐๗	๑๖	๖๕	-
หาดลำ	๒๕๙	๓๕๙	-	๑๒๗	๓๖๖	๖,๔๘๗	๖๑	-	-
ผาเลือด	๓๐๗	๓๐๗	-	๗๔๑	๒๐๔	๕,๗๓๒	๖๒	๘๓	-
จirim	๔๗๗	๑,๘๓๕	-	๕๘๒	๓๑๑	๑๐,๐๖๗	๘๕	-	-
น้ำหมื่น	๖๖๔	๒๖๘๑	-	๕๑๑	๑๒๓๔	๑๙,๒๖๑	๒๕๑	-	-
นางพญา	๖๖	๔๖	-	๑๐๔	๑๘	๑,๒๙๕	๑๑	-	-
รวมจิต	๒๔๑	๗๓๓	-	๗๙	๑๓๓๔	๖,๑๔๙	๒๔	-	-
รวมทั้งหมด	๒,๑๗๖	๖,๗๙๑	-	๒,๓๓๐	๓,๕๓๒	๕๙,๑๙๘	๕๑๐	๑๔๘	-

(ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอท่าปลา, ๒๕๖๙)

- โรงงานผลิตอาหารสัตว์ - แห่ง
- โรงงานฆ่าสัตว์มาตรฐาน ๓ แห่ง คือ

๑. โรงฆ่าสัตว์ฟาร์มคุณตา (โค-กระบือ) ของนางธัญญาลักษณ์ อรุณ เลขที่ ๒๓๘ หมู่ที่ ๘ ตำบลท่าปลา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

๒. โรงฆ่าสัตว์ปราณี (สุกร) ของนางสาวปราณี น้อยชั้น เลขที่ ๒๙ หมู่ที่ ๔ ตำบลจirim อำเภอบ้านลาด จังหวัดอุดรธานี

๓. โรงฆ่าสัตว์กึ่งขี้ยะ (สุกร) ของบริษัทกึ่งขี้ยะไรซิ่งอินดัสทรี จำกัด เลขที่ ๓๒ หมู่ที่ ๔ ตำบลจirim อำเภอบ้านลาด จังหวัดอุดรธานี

- ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่ ๔ จำนวน คือ

- ฟาร์มไก่เนื้อ จำนวน ๓ ฟาร์ม

๑. บุญยังฟาร์ม เลขที่ ๑/๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลน้ำหมัน อำเภอบ้านลาด จังหวัดอุดรธานี

๒. สิทธิชัยฟาร์ม เลขที่ ๑๓๗ หมู่ที่ ๗ ตำบลน้ำหมัน อำเภอบ้านลาด จังหวัดอุดรธานี

๓. สมเกียรติฟาร์ม เลขที่ ๖๑/๓ หมู่ที่ ๗ ตำบลผาเลือด อำเภอบ้านลาด จังหวัดอุดรธานี

- ฟาร์มสุกรขุน จำนวน ๑ ฟาร์ม

๑. ร่วมจิตฟาร์ม เลขที่ ๘๓ หมู่ที่ ๖ ตำบลร่วมจิต อำเภอบ้านลาด จังหวัดอุดรธานี

แสดงข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

-

๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI (ถ้าไม่มี ให้ใส่ว่า ไม่มี)

อำเภอบ้านลาด ไม่มีสินค้า GI แต่มีสินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น ได้แก่ มะม่วงหิมพานต์ อำเภอบ้านลาด เป็นอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์มากที่สุดในจังหวัดอุดรธานี พื้นที่ปลูกทั้งสิ้น ๙,๓๓๑.๗๘ ไร่ เกษตรกร ๑,๓๘๖ ครัวเรือน ผลผลิต ๓,๐๐๐ ตันต่อปี ประวัติการริเริ่มการปลูกมะม่วงหิมพานต์ในพื้นที่ เริ่มจากการที่ราษฎรอพยพมาจากการสร้างเขื่อนสิริกิติ์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ และได้มาอาศัยอยู่ในที่ดินที่นิคมลำน้ำน่าน จัดสรรให้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นภูเขาหินลูกรัง ลอนลูกคลื่น แห้งแล้ง ไม่เหมาะสมต่อการทำการเกษตรมากนัก ต่อมาหน่วยงานราชการได้มีการส่งเสริมให้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ ซึ่งเป็นพืชทนแล้ง ชาวบ้านจึงได้นำมะม่วงหิมพานต์ มาปลูกในที่ดินที่ได้รับการจัดสรร เมื่อต้นมะม่วงหิมพานต์เริ่มให้ผลผลิต ปัญหาที่พบคือ ชาวบ้านยังขาดความรู้ในการกะเทาะเปลือกเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ และการแปรรูปเพื่อบริโภค ทำให้ชาวบ้านบางคนตัดสินใจโค่นต้นมะม่วงหิมพานต์ทิ้ง เพราะเห็นว่าไร้ประโยชน์ ต่อมาได้มีสองตายาย ซึ่งเป็นสามีภรรยา ก็นายบุญ และนางบุญ ปิสา ราษฎรหมู่ที่ ๓ บ้านหาดไก่อ้อย ตำบลหาดล้า อำเภอบ้านลาด ได้ทดลองหาวิธีกะเทาะเปลือกเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ เพื่อนำเมล็ดข้างในออกมากิน โดยได้ลองผิด ลองถูกมาหลายครั้ง จนในที่สุดก็สามารถกะเทาะเปลือกเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ได้สำเร็จ โดยนำเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ดิบแช่น้ำ นำไปต้ม แล้วใช้มีดแกะเอาเมล็ดออกมา และได้ลองกิน จึงรู้ว่าเมล็ดมะม่วงหิมพานต์อำเภอบ้านลาดมีรสชาติหวานมันเนื้อแน่น อร่อย จากนั้นจึงมีการกะเทาะแล้ว นำเมล็ดที่ได้ไปขายให้กับเจ้าหน้าที่นิคม ลำน้ำน่าน ที่ว่าการอำเภอบ้านลาด และโรงพยาบาลบ้านลาด ในราคา กิโลกรัม ละ ๘๐ บาท สามารถสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว ทำให้เป็นที่สนใจของชาวบ้านที่เห็นสองตายาย ขายเมล็ดมะม่วงหิมพานต์จึงได้มีการศึกษาเรียนรู้วิธีการแกะจากสองตายาย จนสามารถกะเทาะเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ได้สำเร็จ ทำให้อำเภอบ้านลาดเริ่มหันกลับมาปลูกมะม่วงหิมพานต์กันมากขึ้น จนขยายพื้นที่ปลูกไปทั้งหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ

ถึงแม้ปัจจุบันมีเครื่องจักรกะเทาะเปลือกมะม่วงหิมพานต์แบบอัตโนมัติ แต่คนบ้านลาดยังนิยมการกะเทาะมะม่วงหิมพานต์ด้วยการปอกมือและเครื่องกะเทาะแบบโต๊ะเหยียบ สามารถทำได้ภายในครอบครัว เป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่ยังใช้แรงงานคนเป็นสำคัญ สามารถสร้างรายได้ทุกบ้านหลังเว้นว่างจากการทำงานหลัก

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนภายในครอบครัวโดยเฉพาะผู้สูงอายุและลูกหลาน สร้างความสุขภายในครอบครัวให้อบอุ่นและเป็นการกระจายรายได้เศรษฐกิจฐานรากแบบครัวเรือน ทำให้กิจกรรมการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ยังคงสืบทอดกันมาผ่านรุ่นต่อรุ่น ปัจจุบันเมืงมะม่วงหิมพานต์เป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อเป็นที่รู้จักสร้างชื่อเสียงให้กับอำเภอท่าปลาและจังหวัดอุตรดิตถ์ ที่สำคัญยังเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับคนท่าปลา จากแผ่นดินที่แล้งแค้นมีแต่หิน แต่ปัจจุบันมะม่วงหิมพานต์คือ อัญมณีอันล้ำค่าของคนท่าปลา ที่เป็นชุมชนต้นน้ำผู้เสียสละหล่อเลี้ยงให้อีกหลายชีวิตในลุ่มน้ำ

ภาพที่ ๑๒ การแปรรูปเมืงมะม่วงหิมพานต์ อำเภอท่าปลา
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ข้อมูลด้านสังคม

๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร

๑.๑ เกษตรกร

๑) ครัวเรือนและประชากร

ตารางที่ ๑๔ แสดงจำนวนครัวเรือน และประชากร อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ที่	ตำบล	ครัวเรือน ทั้งหมด	ครัวเรือน เกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑	ท่าปลา	๑,๙๘๓	๘๙๕	๒,๓๐๓	๒,๕๙๒	๔,๘๙๕
๒	หาดลำ	๑,๐๖๐	๖๒๓	๑,๒๒๑	๑,๔๗๕	๒,๖๙๖
๓	ผาเลือด	๑,๖๔๓	๗๙๑	๑,๘๔๒	๒,๐๕๕	๓,๘๙๗
๔	จirim	๑,๙๘๓	๙๙๘	๒,๕๗๓	๒,๗๒๐	๕,๒๙๓
๕	น้ำหมัน	๑,๗๙๘	๑,๑๒๑	๑,๗๑๓	๑,๘๒๗	๓,๕๔๐
๖	นางพญา	๗๖๙	๕๙๕	๑,๐๔๓	๙๕๕	๑,๙๙๘
๗	ร่วมจิต	๑,๔๖๘	๓๙๖	๑,๖๒๕	๑,๘๖๖	๓,๔๙๒
รวม		๑๐,๗๐๔	๕,๔๑๙	๑๒,๓๒๐	๑๓,๔๙๐	๒๕,๘๑๐

(ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอท่าปลา, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ตารางที่ ๑๕ แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ช่วงอายุ (ปี)	ครัวเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๒,๑๗๓	๓๓.๘๙
๕๖ - ๖๕ ปี	๒,๑๙๕	๓๔.๒๓
๔๖ - ๕๕ ปี	๑,๔๔๕	๒๒.๕๗
๓๖ - ๔๕ ปี	๔๖๓	๗.๒๒
๒๖ - ๓๕ ปี	๑๒๖	๑.๙๗
๑๘ - ๒๕ ปี	๑๐	๐.๑๖
รวม	๖,๔๑๒	๑๐๐

(ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๓) ลักษณะการประกอบอาชีพ

ตารางที่ ๑๖ แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๔,๘๔๔	๗๕.๕๕
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๑,๕๖๘	๒๔.๔๕
รวม	๖,๔๑๒	๑๐๐.๐๐

(ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๔) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ตารางที่ ๑๗ แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๒,๙๙๙	๔๙.๐๔
อื่นๆ (ที่สาธารณประโยชน์, ทำฟรี)	๒,๘๓๙	๔๖.๔๓
เช่า	๒๗๗	๔.๕๓
รวม	๕,๑๑๕	๑๐๐.๐๐

(ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๕) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๒,๖๒๖.๐๐	๐.๐๐	๓๘.๐๐	๔๔๘.๐๐	๒,๙๙๙.๐๐

(ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๖) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

ตารางที่ ๑๙ แสดงรายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ที่	ตำบล	รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน เกษตรกร (บาท/ปี)	รายจ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน เกษตรกร (บาท/ปี)
๑	ท่าปลา	๑๘๐,๒๖๓.๑๒	๙๘,๒๑๐.๐๑
๒	หาดลำ	๒๐๒,๔๙๕.๔๐	๑๐๑,๒๔๘.๕๙
๓	ผาเลือด	๑๖๐,๖๕๕.๔๗	๘๑,๓๙๘.๑๗
๔	จirim	๒๐๒,๓๖๗.๙๘	๑๐๖,๙๔๑.๐๑
๕	น้ำหมัน	๑๔๔,๑๗๘.๑๒	๗๔,๑๗๕.๐๖
๖	นางพญา	๒๐๒,๕๒๙.๕๔	๑๐๖,๑๖๓.๕๐
๗	ร่วมจิต	๑๘๗,๖๐๑.๗๔	๑๐๒,๔๐๖.๑๖
รวม		๑๘๐,๐๙๔.๙๕	๙๔,๖๕๗.๕๐

(ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอท่าปลา, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๗) สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

ตารางที่ ๒๐ แสดงสินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ที่	ตำบล	สินเชื่อและภาวะหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรกร (บาท/ปี)
๑	ท่าปลา	๑๓,๔๔๐,๐๖๐
๒	หาดลำ	๓,๐๔๗,๐๐๐
๓	ผาเลือด	๔,๙๕๔,๐๐๐
๔	จirim	๖,๗๗๔,๐๗๑
๕	น้ำหมัน	๔,๗๘๖,๐๐๐
๖	นางพญา	๕,๑๔๑,๐๐๐
๗	ร่วมจิต	๓,๕๐๘,๐๐๐
รวม		๔๑,๖๕๐,๑๓๑

(ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอท่าปลา, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๘) ประเพณีและวัฒนธรรม

(๑) การนับถือศาสนา

ประชากรของอำเภอท่าปลา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธประมาณ ๙๙% และศาสนา
อื่นๆ ๑%

(๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

ชาวอำเภอท่าปลาเป็นชาวไทยวน มีศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม ภาษาพูด อาหาร การ
แต่งกายแบบล้านนา มีอักษรธรรมล้านนาใช้อยู่ตามวัดวาอารามต่างๆ มาจนปัจจุบันงานประเพณีที่สำคัญ ได้แก่
งานตาลก้วยสลาก งานแห่ผีตลก งานของดีอำเภอท่าปลา เป็นต้น

๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร

๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

ตารางที่ ๒๑ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
ท่าปลา	๑	๑๐	๒	๒๐	๑	๑๐	๑๕	๑๖๑	-	-	-	-
จirim	๑	๑๐	๒	๒๐	-	-	๒๒	๔๒๗	-	-	๑	๕๐
น้ำหมัน	-	-	๑	๑๐	-	-	๒๘	๒๕๐	-	-	๑	๕๐
ผาเลือด	๑	๑๐	๑	๑๑	-	-	๘	๕๓	-	-	-	-
ร่วมจิต	-	-	-	-	-	-	๑๑	๑๗๙	๒	๑๕๐	-	-
หาดลำ	-	-	๑	๑๐	-	-	๙	๑๙๕	-	-	-	-
นางพญา	๒	๒๐	-	-	-	-	๖	๘๕	-	-	-	-
รวม	๕	๕๐	๗	๗๑	๑	๑๐	๙๙	๑,๓๕๐	๒	๑๕๐	๒	๑๐๐

(ที่มา : smce.doae.go.th, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ตารางที่ ๒๒ แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๓๖
เครื่องดื่ม	๓
ผ้า เครื่องแต่งกาย	๙
ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก	๔๕
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	๑
รวม	๙๔

(ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอท่าปลา, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ตารางที่ ๒๓ แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนตาลคู่	๔	ท่าปลา	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผาแก่น	๑๑	ท่าปลา	๑๓
วิสาหกิจชุมชนนาคาทอง	๓	ท่าปลา	๘
วิสาหกิจชุมชนสิงห์นาคา	๓	ท่าปลา	๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสุรากลั่นตราสิงห์คู่	๔	ท่าปลา	๗

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมอาชีพบ้านหาดไเก้ต้อย	๑๑	ท่าปลา	๓๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงสัตว์ชุมชนพอเพียง หมู่ ๓ ตำบลท่าปลา	๓	ท่าปลา	๙
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเม็ดมะม่วงหิมพานต์ ต.ท่าปลา	๑๒	ท่าปลา	๒๕
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปปลาบ้านท่าเรือ	๙	ท่าปลา	๙
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มพืชผักสมุนไพรปลอดสารพิษ เทศบาลตำบลท่าปลา	๘	ท่าปลา	๑๕
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มโคกหนองนา โมเดล อำเภอท่าปลา	๑๒	ท่าปลา	๑๙
วิสาหกิจชุมชนท่าปลาการ์เมนต์	๕	ท่าปลา	๒๑
วิสาหกิจชุมชนเฟอร์นิเจอร์บ้านสามร้อยเมตร	๒	ท่าปลา	๑๒
วิสาหกิจชุมชนกวนน้ำสิงห์	๔	ท่าปลา	๗
วิสาหกิจชุมชนเมล็ดมะม่วงหิมพานต์บ้านปางผึ้ง	๑๐	ท่าปลา	๑๑
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสุรากลั่นชุมชนตรามะพร้าวคู่	๔	ท่าปลา	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะชำกล้าไม้ ปลูกป่าและบำรุงป่า	๑	จirim	๗
วิสาหกิจชุมชนสุรากลั่นชุมชนบ้านท่าวังโปร่ง	๒	จirim	๙
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มพัฒนากล้วยน้ำว้า	๑๐	จirim	๑๘
วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ท่าปลา	๑	จirim	๙
วิสาหกิจชุมชนท่าปลา คอสมेटิกส์ แอนด์ เนเชอรัล	๓	จirim	๑๒
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชัยมงคล	๘	จirim	๑๒
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ไม้บ้านปากดง	๑	จirim	๒๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตรบ้านปากดง	๑	จirim	๔๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพบ้านดงงาม	๓	จirim	๑๑
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์บ้านท่าใหม่	๑๓	จirim	๒๓
วิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงเลี้ยงด้วงมะพร้าวด้วงสาकु	๙	จirim	๑๐
วิสาหกิจชุมชนคนรักน้ำพริก	๒	จirim	๗

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนกล้วยตากแม่แดง บ้านท่าวังโปร่ง	๒	จirim	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มดงงามเกษตรทุเรียนชวนชิม	๓	จirim	๑๖
วิสาหกิจชุมชนประเสริฐอัญมณี	๓	จirim	๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มกระทะแม่ลิ้มมะม่วงหิมพานต์ บ้านกิวเคียน	๑๒	จirim	๑๓
วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวและอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรม แม่น้ำน่านอำเภอท่าปลา	๑๑	จirim	๘
วิสาหกิจชุมชนเกษตรพัฒนาท่าปลาเมืองงาม	๒	จirim	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมการแปรรูปวัตถุดิบท้องถิ่น ห้วยน้ำรี	๑	น้ำหมั้น	๑๙
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าห่มปางหมื่นเหนือ	๑๑	น้ำหมั้น	๘
วิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำหมั้นใต้	๕	น้ำหมั้น	๑๕
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคขุนบ้านวังหัวดอย	๒	น้ำหมั้น	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงสุกรขุน หมู่ที่ ๑ ต.น้ำหมั้น	๑	น้ำหมั้น	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงสุกร หมู่ ๓ ต.น้ำหมั้น	๓	น้ำหมั้น	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มพัฒนาสวนกล้วยน้ำว้าบ้านน้ำลี ต.น้ำหมั้น	๖	น้ำหมั้น	๙
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงสุกรบ้านนาตันโพธิ์ ตำบลน้ำหมั้น	๔	น้ำหมั้น	๑๒
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงวัวบ้านน้ำหมั้นเหนือ	๙	น้ำหมั้น	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรอินทรีย์บ้านทรายงาม ต.น้ำหมั้น	๑๐	น้ำหมั้น	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงสุกรขุน หมู่ที่ ๑๒ ต.น้ำหมั้น	๑๒	น้ำหมั้น	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยน้ำว้า หมู่ ๗ ต.น้ำหมั้น	๗	น้ำหมั้น	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำขนมจีนบ้านน้ำหมั้นใต้	๕	น้ำหมั้น	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่ลิ้มมะม่วงหิมพานต์ บ้านน้ำหมั้นใต้	๕	น้ำหมั้น	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรแม่พันธุ์และสุกรขุน ตำบลน้ำหมั้น	๔	น้ำหมั้น	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำแหนมบ้านค่าย	๑๒	น้ำหมั้น	๑๐

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มจักสานหมู่ ๕ ตำบลน้ำหมัน	๕	น้ำหมัน	๘
วิสาหกิจชุมชนสุรากลั่นสายธารบ้านค่าย	๑๒	น้ำหมัน	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำกล้วยฉาบ ม.๑๑ ต.น้ำหมัน	๑๑	น้ำหมัน	๘
วิสาหกิจชุมชนแก่งทรายงามอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์	๑๐	น้ำหมัน	๑๑
วิสาหกิจชุมชนดอกไม้จันทร์	๙	น้ำหมัน	๑๐
วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านวังหัวดอย	๒	น้ำหมัน	๑๗
วิสาหกิจชุมชนสุรากลั่นชุมชนบ้านปางหมื่นเหนือ	๑๑	น้ำหมัน	๗
วิสาหกิจชุมชนทองทิพย์บิวเวอรี	๕	น้ำหมัน	๘
วิสาหกิจชุมชนแม่สมบัติ	๗	ผาเลือด	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มน้ำพริกแม่สมบัติ	๗	ผาเลือด	๗
วิสาหกิจชุมชนสาโท	๗	ผาเลือด	๙
วิสาหกิจชุมชนไผ่ก่าวน้ำ	๔	ผาเลือด	๑๙
วิสาหกิจชุมชนห้วยเจริญฟาร์ม	๘	ผาเลือด	๑๙
วิสาหกิจชุมชนโคเนื้อโคขุน Shining Stream	๘	ผาเลือด	๑๐
วิสาหกิจชุมชนบ้านปากห้วยฉลอง	๔	ผาเลือด	๒๕
วิสาหกิจชุมชนเกษตรนำร่องเพื่อเศรษฐกิจและพัฒนา ชุมชน	๑๒	ผาเลือด	๗
วิสาหกิจชุมชนเพาะพันธุ์ไผ่ชางหม่น บ้านผาเต่าพัฒนา หมู่ที่ ๓	๔	ผาเลือด	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มน้ำพริก ๑๐๐ ปากทับ	๗	ผาเลือด	๑๓
วิสาหกิจชุมชนชุมชนท้ายเขื่อนสิริกิติ์ ปลูกพืชสวนและ สมุนไพรพร้อมแปรรูป เพื่อสุขภาพ	๑๓	ผาเลือด	๘
วิสาหกิจชุมชนน้ำดื่มแม่สมบัติ	๗	ผาเลือด	๗
วิสาหกิจชุมชนม้าลายบำรุง	๕	ผาเลือด	๗
วิสาหกิจชุมชนนิชาไผ่แปรรูป	๔	ผาเลือด	๑๐
วิสาหกิจชุมชนบ้านหนองย่ำรำ	๖	ร่วมจิต	๒๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าร่วมใจรักษ์พัฒนาชุมชน	๓	ร่วมจิต	๗
วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรชุมชน ราษฎร์บำรุง ม.๑๐ ต.ร่วมจิต	๑๐	ร่วมจิต	๔๗

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าและเห็ดหูหนู	๓	ร่วมจิต	๑๕
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อโคขุนอำเภอท่าปลา	๑๑	ร่วมจิต	๓๙
วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรและพืชผลทางการเกษตร	๑๐	ร่วมจิต	๘
วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสระแก้ว	๒	ร่วมจิต	๑๖
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มกะเทาะเม็ดมะม่วงหิมพานต์บ้านร่วมใจ	๓	ร่วมจิต	๒๔
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรตำบลร่วมจิต	๒	ร่วมจิต	๙
วิสาหกิจชุมชนบ้านหนองโบสถ์	๗	ร่วมจิต	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มกะเทาะเม็ดมะม่วงหิมพานต์หมู่ ๙ ตำบลร่วมจิต	๙	ร่วมจิต	๙
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปเมล็ดมะม่วงหิมพานต์	๕	หาดลำ	๗
วิสาหกิจชุมชนเม็ดมะม่วงหิมพานต์สามเซียน อ.ท่าปลา	๒	หาดลำ	๑๐
วิสาหกิจชุมชนบ้านคีรีทอง	๘	หาดลำ	๑๕
วิสาหกิจชุมชนปุ๋ยมูลไส้เดือนรักษ์โลก	๖	หาดลำ	๒๓
วิสาหกิจชุมชนประชาร่วมใจ	๕	หาดลำ	๘
วิสาหกิจชุมชนเม็ดมะม่วงหิมพานต์บ้านคลองขมภู	๖	หาดลำ	๗
กลุ่มกาแฟนางพญา หมู่ที่ ๒ บ้านนาป่าคา	๒	นางพญา	๑๖
กาแฟนางพญา	๓	นางพญา	๘

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ตารางที่ ๒๔ แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มน้ำพริก ๑๐๐ ปากทับ	๗	ผาเลือด	๑๑
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหาดไก่อ้อย	๑๑	ท่าปลา	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านมั่นคงศิริทอง	๘	หาดล้า	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกษตรพัฒนาท่าปลาเมืองงาม	๒	จirim	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์บ้านกิวเคียน	๑๒	จirim	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านวังหัวดอย	๒	น้ำหมื่น	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์บ้านสามร้อยเมตร	๑๒	ท่าปลา	๑๐
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร บ้านปากห้วยฉลอง	๔	ผาเลือด	๑๐
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรส่งเสริมอาชีพบ้านหาดไก่อ้อย	๑๑	ท่าปลา	๑๐
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรกาแพนางพญา	๓	นางพญา	๑๐
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรกลุ่มกาแพนางพญา หมู่ที่ ๒ บ้านนาป่าคา	๒	นางพญา	๑๐
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรแปรรูป เม็ดมะม่วงหิมพานต์ บ้านปากดง	๑	จirim	๑๐
กลุ่มยุวเกษตรกร โรงเรียนท่าปลาอนุสรณ์ ๑	๑	ท่าปลา	๑๐

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ตารางที่ ๒๕ แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
สหกรณ์การเกษตรนิคมฯ ลำน้ำน่าน จำกัด	๑	ร่วมจิต	๗๕๐
สหกรณ์การเกษตรท่าปลา จำกัด	๑	ร่วมจิต	๙๐๗

(ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุตรดิตถ์, พ.ศ.๒๕๖๙)

๒) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

ตารางที่ ๒๖ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศตปช.	ศบกต.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป	
ท่าปลา	๑	๑			๑	๑			๑
จริม		๒	๑	๑	๑	๒			๑
น้ำหมัน		๑			๑	๑	๑		๑
ผาเลือด			๑		๑		๓		๑
ร่วมจิต		๑			๑	๑	๑		๑
หาดลำ		๑			๑	๑			๑
นางพญา		๒			๑				๑
รวม	๑	๘	๒	๑	๗	๖	๕		๗

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา, พ.ศ. ๒๕๖๙)

(๑) อาสาสมัครเกษตร

ตารางที่ ๒๗ แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบุญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
ท่าปลา	๑	๑	๑	๑	๑	๑๒	๑	๑	
จริม					๑	๑๓			
น้ำหมัน			๑	๑	๑	๑๒			
ผาเลือด			๓	๑	๑	๑๓			
ร่วมจิต				๒	๑	๑๑			
หาดลำ		๒	๑		๑	๙			
นางพญา					๑	๖			
รวม	๑	๓	๖	๕	๗	๗๖	๑	๑	๐

(ที่มา : asa-center.doae.go.th, พ.ศ. ๒๕๖๙)

(๒) ประชาชนชาวบ้าน

อำเภอท่าปลา มีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของประชาชนแต่ละคน ซึ่งในอำเภอท่าปลา มีประชาชนชาวบ้านจำนวน ๑ คน

ตารางที่ ๒๘ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบล	จำนวน (ราย)	องค์ความรู้ด้าน
ท่าปลา	๑	เกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
รวม	๑	

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา, พ.ศ. ๒๕๖๙)

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ตารางที่ ๒๙ แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ที่	ชื่อศูนย์	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์	
			หมู่	ตำบล
๑	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอท่าปลา	ไม้ผล/ไม้ยืนต้นอื่นๆ	๑๐	ท่าปลา
๒	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	๓	จirim
๓	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	๗	ผาเลือด
๔	ศูนย์ด้านประมง	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๗	ผาเลือด
๕	ศูนย์ด้านประมง	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๕	น้ำมั้น
๖	ศูนย์เรียนรู้ตำบลหาดล้า	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๘	หาดล้า
๗	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมงและเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลผาเลือด	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๗	ผาเลือด
๘	ศูนย์เรียนรู้ตำบลท่าปลา	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๒	ท่าปลา
๙	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมอาชีพบ้านหาดไก่อ้อย	ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร	๓	หาดล้า
๑๐	โรงเรียนท่าปลาอนุสรณ์ ๑	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	ท่าปลา
๑๑	ศูนย์เรียนรู้ตำบลร่วมจิต	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๗	ร่วมจิต

ที่	ชื่อศูนย์	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์	
			หมู่	ตำบล
๑๒	วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านวังหัวดอย	ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูป ผลิตผลด้านการเกษตร	๒	น้ำหมั้น
๑๓	ศูนย์เรียนรู้ตำบลน้ำหมั้น	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตร ผสมผสาน	๕	น้ำหมั้น
๑๔	ศูนย์เรียนรู้ตำบลผาเลือด	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตร ผสมผสาน	๗	ผาเลือด
๑๕	ศูนย์เรียนรู้ตำบลจirim	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตร ผสมผสาน	๓	จirim
๑๖	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มกาแพนางพญา หมู่ที่ 2 บ้านนาป่าคา	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ยืนต้น	๒	นางพญา
๑๗	ศูนย์เครือข่ายด้านประมงตำบลท่าปลา	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๔	ท่าปลา
๑๘	ศูนย์เครือข่ายด้านประมงตำบลท่าปลา	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๖	ท่าปลา
๑๙	ศูนย์เลี้ยงแพะ	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	๑๐	ร่วมจิต
๒๐	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มน้ำพริก 100 ปากทับ	ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูป ผลิตผลด้านการเกษตร	๗	ผาเลือด
๒๑	ศูนย์เรียนรู้ตำบลนางพญา	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	๕	นางพญา
๒๒	ศูนย์เรียนรู้ตำบลนางจirim	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตร ผสมผสาน	๘	จirim
๒๓	ศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชน	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	๓	จirim

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา, พ.ศ. ๒๕๖๙)

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๘ กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๓๐ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ที่	ตำบล	ชื่อกุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวน พื้นที่ (ไร่)
๑	ร่วมจิต	แปลงใหญ่มะม่วงหิมพานต์ สหกรณ์การเกษตรนิคมฯ ลำน้ำน่านฯ จำกัด	มะม่วงหิมพานต์	๔๖	๔๕๒
๒	ร่วมจิต	แปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สหกรณ์การเกษตรท่าปลา จำกัด	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	๒๖	๔๔๕
๓	ร่วมจิต	แปลงใหญ่ข้าว สหกรณ์ การเกษตรท่าปลา จำกัด	ข้าว	๓๗	๒๙๔
๔	น้ำหมัน	แปลงใหญ่ยางพารากลุ่ม เกษตรกรชาวสวนยาง ต.น้ำ หมัน อ.ท่าปลา จ.อุตรดิตถ์	ยางพารา	๔๒	๗๔๓
๕	ร่วมจิต	แปลงใหญ่ผัก/สมุนไพร กลุ่ม วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร และพืชผลทางการเกษตร อ.ท่าปลา จ.อุตรดิตถ์	ผัก และสมุนไพร	๔๐	๓๙๐.๕๐
๖	ผาเลือด	แปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ต.ผาเลือด อ.ท่าปลา จ.อุตรดิตถ์	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	๓๕	๖๘๗.๕๐
๗	ผาเลือด	แปลงใหญ่อ้อยโรงงาน ต.ผาเลือด อ.ท่าปลา จ.อุตรดิตถ์	อ้อยโรงงาน	๓๐	๕๙๒
๘	นางพญา	แปลงใหญ่ทุเรียน ต.นางพญา อ.ท่าปลา จ.อุตรดิตถ์	ทุเรียน	๓๒	๔๐๒

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา, พ.ศ. ๒๕๖๙)

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ

สินค้าเกษตรที่สำคัญ ชนิดสินค้า ข้าว

๑.๑ แหล่งน้ำหลัก

น้ำฝน ชลประทาน บ่อน้ำบาดาล แหล่งน้ำธรรมชาติอื่น ๆ (ระบุ)...คลอง ลำห้วย...

๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

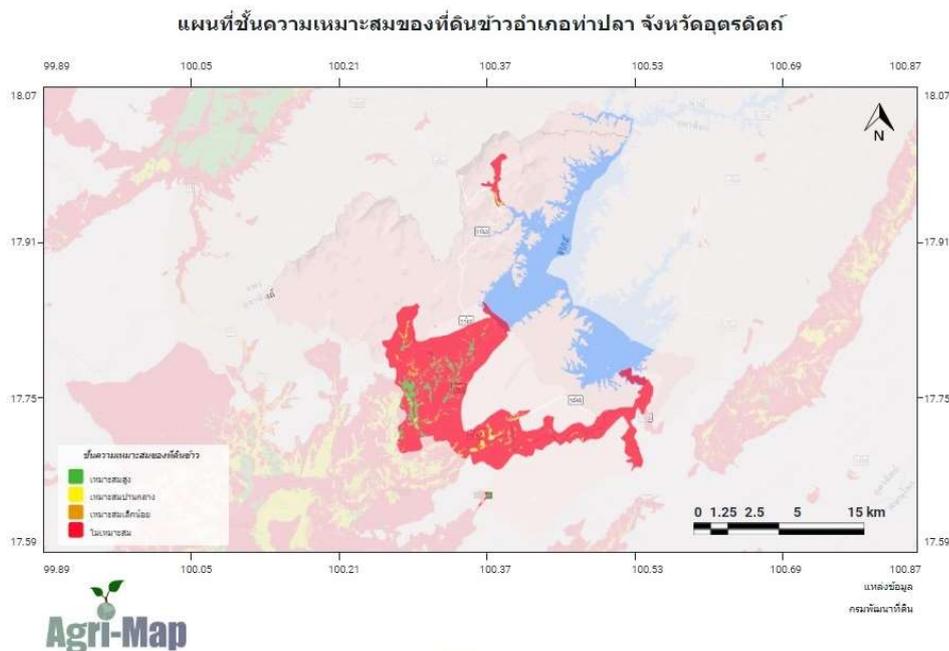
๑) เขตความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว

อำเภอท่าปลา มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวทั้งหมด จำนวน ๑๓๖,๐๔๑.๗๘ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๗,๗๗๕.๓๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕.๗๒ พื้นที่เหมาะสม ปานกลาง (S๒) จำนวน ๒,๗๓๑.๗๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๑ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๑,๕๑๕.๑๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑.๑๑ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๑๒๔,๐๑๙.๕๑ คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๑๖

ตารางที่ ๓๑ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอท่าปลา	๗,๗๗๕.๓๕	๒,๗๓๑.๗๕	๑,๕๑๕.๑๗	๑๒๔,๐๑๙.๕๑	๑๓๖,๐๔๑.๗๘
จirim	๘๕๓.๑๖	-	๑๘๒.๙๓	๑๔,๘๒๗.๗๐	๑๕,๘๖๓.๘๐
ท่าปลา	๘๘๖.๕๙	๓๒.๖๔	๘๒.๑๘	๑๒,๙๘๖.๙๐	๑๓,๙๘๘.๓๑
นางพญา	๑๑๒.๕๔	๑๗๙.๔๓	-	๓,๐๗๙.๔๑	๓,๓๗๑.๓๗
น้ำหมัน	๓,๐๙๗.๘๕	๖๐๕.๒๘	๖๗๑.๙๘	๑๘,๓๐๒.๖๐	๒๒,๖๗๗.๗๑
ผาเลือด	๘๐.๗๓	๑,๕๓๓.๑๔	๒๕๖.๘๓	๔๕,๓๒๘.๗๐	๔๗,๑๙๙.๔๐
ร่วมจิต	๙๓๔.๔๖	๓๗๔.๓๐	๑๗๙.๒๘	๑๖,๓๗๔.๘๐	๑๗,๘๖๒.๘๓
หาดลำ	๑,๘๑๐.๐๓	๖.๙๖	๑๔๑.๙๗	๑๓,๑๑๙.๔๐	๑๕,๐๗๘.๓๖

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ภาพที่ ๑๓ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ.๒๕๖๙)

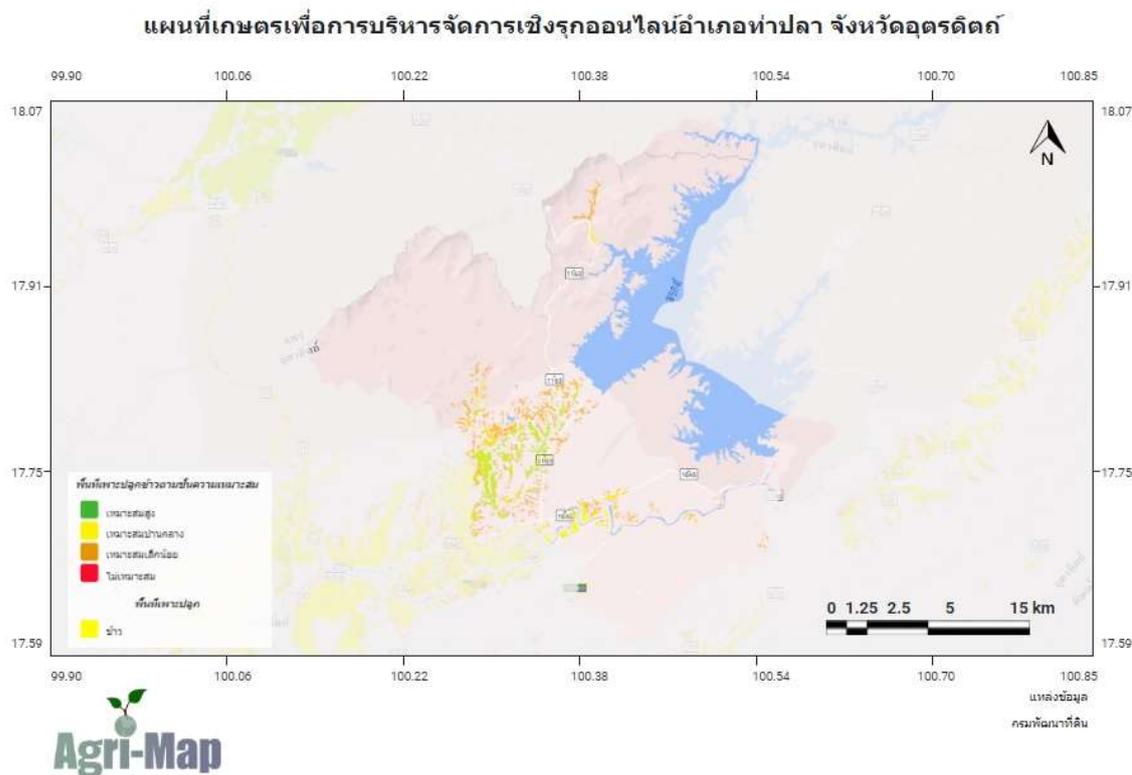
๒) พื้นที่ปลูกข้าว

ในปีการผลิต ๒๕๖๘/๖๙ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ มีพื้นที่ปลูกข้าวจำนวน ๑๗,๓๙๖.๗๕ ไร่ โดยปลูกมากที่สุด คือ ตำบลน้ำหมัน จำนวน ๕,๒๗๑.๖๒ ไร่ รองลงมาคือ ตำบลผาเลือด จำนวน ๓,๐๕๑.๔๐ ไร่ ตำบลจริม จำนวน ๒,๗๗๖.๘๗ ไร่ ตำบลหาดล้า จำนวน ๑,๙๑๒.๘๔ ไร่ ตำบลท่าปลา จำนวน ๑,๘๒๐.๙๐ ไร่ ตำบลนางพญา จำนวน ๑,๔๒๕.๓๐ ไร่ และตำบลร่วมจิต จำนวน ๑,๑๓๗.๘๑ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓๒ แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตข้าว อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
ตำบลท่าปลา	๔๔๖.๐๐	๑,๘๒๐.๙๐	๑,๘๒๐.๙๐	๑,๐๐๑.๕๐	๐.๕๕๐
ตำบลหาดล้า	๔๕๘.๐๐	๑,๙๑๒.๘๔	๑,๙๑๒.๘๔	๑,๐๗๑.๑๙	๐.๕๖๐
ตำบลผาเลือด	๕๖๙.๐๐	๓,๐๕๑.๔๐	๓,๐๕๑.๔๐	๑,๖๗๘.๒๗	๐.๕๕๐
ตำบลจริม	๖๘๐.๐๐	๒,๗๗๖.๘๗	๒,๗๗๖.๘๗	๑,๔๙๙.๕๑	๐.๕๔๐
ตำบลน้ำหมัน	๙๑๘.๐๐	๕,๒๗๑.๖๒	๕,๒๗๑.๖๒	๒,๗๔๑.๒๔	๐.๕๒๐
ตำบลนางพญา	๔๓๐.๐๐	๑,๔๒๕.๓๐	๑,๔๒๕.๓๐	๗๒๖.๙๐	๐.๕๑๐
ตำบลร่วมจิต	๒๘๗.๐๐	๑,๑๓๗.๘๑	๑,๑๓๗.๘๑	๖๑๔.๔๒	๐.๕๔๐
รวม	๓,๖๙๙.๐๐	๑๗,๓๙๖.๗๕	๑๗,๓๙๖.๗๕	๙,๓๙๔.๒๕	๐.๕๔

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ภาพที่ ๑๔ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ.๒๕๖๙)

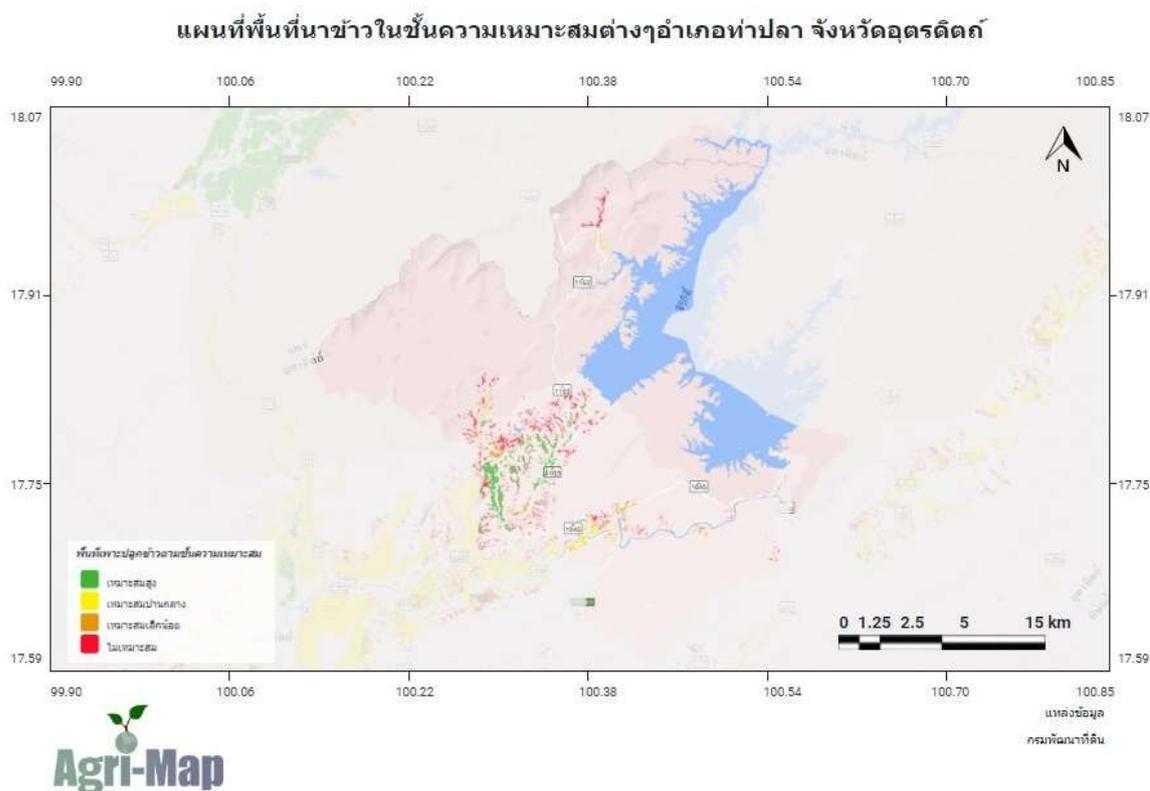
(๓) พื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม

อำเภอท่าปลา มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวทั้งหมด จำนวน ๑๙,๙๑๐.๒๖ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๖,๗๖๖.๙๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๙๙ พื้นที่เหมาะปานกลาง (S๒) จำนวน ๒,๒๖๕.๗๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๓๘ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๑,๕๑๕.๑๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗.๖๑ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๙,๓๖๒.๔๓ คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๐๒

ตารางที่ ๓๓ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S1)	เหมาะปานกลาง (S2)	เหมาะสมน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ ทั้งหมด
รวมอำเภอท่าปลา	๖,๗๖๖.๙๕	๒,๒๖๕.๗๑	๑,๕๑๕.๑๗	๙,๓๖๒.๔๓	๑๙,๙๑๐.๒๖
จirim	๗๖๖.๙๕	-	๑๘๒.๙๓	๒,๐๙๗.๕๔	๓,๐๔๗.๔๒
ท่าปลา	๗๒๘.๒๙	๓๒.๖๔	๘๒.๑๘	๗๙๙.๔๖	๑,๖๔๒.๕๘
นางพญา	-	๑๗๙.๔๓	-	๖๗๕.๒๙	๘๕๔.๗๒
น้ำหมัน	๒,๘๒๖.๘๔	๒๔๓.๙๘	๖๗๑.๙๘	๒,๑๑๐.๘๘	๕,๘๕๓.๖๘
ผาเลือด	-	๑,๕๓๓.๑๔	๒๕๖.๘๓	๑,๒๕๒.๐๕	๓,๐๔๒.๐๒
ร่วมจิต	๘๑๕.๔๙	๒๗๖.๕๓	๑๗๙.๒๘	๑,๑๕๙.๐๕	๒,๔๓๐.๓๕
หาดลำ	๑,๖๒๙.๓๓	-	๑๔๑.๙๗	๑,๒๖๘.๑๖	๓,๐๓๙.๔๖

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ภาพที่ ๑๕ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th.>, พ.ศ.๒๕๖๙)

๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

๑) การใช้พันธุ์ดี

การผลิตข้าวนาปี พันธุ์ข้าวเจ้าคือ พันธุ์ข้าวดอกมะลิ ๑๐๕ , พันธุ์หอมสุพรรณบุรี, พันธุ์ กข ๔๓, พันธุ์ กข ๗๙, พันธุ์ข้าวเหนียว คือ พันธุ์ กข ๖ พันธุ์ กข ๑๐ พันธุ์เหนียวสันป่าตอง และพันธุ์เขี้ยววง เป็นต้น

การผลิตข้าวนาปรัง พันธุ์ข้าวเจ้าคือ พันธุ์ กข ๒๙, พันธุ์หอมสุพรรณบุรี, พันธุ์ กข ๔๓, พันธุ์ กข ๗๙ พันธุ์พิษณุโลก พันธุ์ข้าวเหนียว คือ พันธุ์ กข ๑๐ และพันธุ์สันป่าตอง ๑ เป็นต้น

๒) การเตรียมดิน

แบ่งได้เป็น ๒ ขั้นตอน คือการไถตะ โดยทำการไถกลบตอซังข้าวและวัชพืช และไถแปรเมื่อมีความพร้อมในการปลูก

๓) การปลูก

ส่วนใหญ่มีการเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองปัจจุบันเกษตรกรนิยมทำนาหว่าน อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์นาหว่าน อยู่ที่ ๒๐-๒๕ กิโลกรัมต่อไร่ โดยนาปี เริ่มปลูกในเดือน มิถุนายน-กรกฎาคม และนาปรัง เริ่มปลูกในเดือน ธันวาคม-มกราคม

๔) ระบบการให้น้ำ

ส่วนใหญ่ใช้น้ำฝนเป็นหลัก บางพื้นที่ที่มีคลอง ลำห้วย สามารถใช้เครื่องสูบน้ำชนิดเครื่องยนต์เบนซินได้

๕) การดูแลรักษา

การจัดการปุ๋ย: แบ่งใส่ปุ๋ย ๒-๓ ครั้ง โดยเน้นปุ๋ยไนโตรเจนสูงในระยะแรก และสูตรบำรุงรวมในระยะตั้งท้อง

การจัดการโรคแมลง: ตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะเพลี้ยไฟในระยะกล้า และหนอนกอ หรือโรคไหม้ ในระยะแตกกอ-ตั้งท้อง และใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ในกรณีที่มีการระบาดรุนแรง

๖) การใส่ปุ๋ย

ใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๑ ใส่ปุ๋ยยูเรีย (๔๖-๐-๐) อัตรา ๒๐ กิโลกรัมต่อไร่ ประมาณ ๒๐-๓๐ วันหลังข้าวออก ใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ ที่ระยะกำเนิดช่อดอก หรือ ๓๐ วัน ก่อนข้าวออกดอก

๗) การเก็บเกี่ยว

เริ่มเก็บเกี่ยวข้าวนาปี ตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน ด้วยรถเกี่ยวข้าว บางส่วนใช้แรงงานคน และเริ่มเก็บเกี่ยวข้าวนาปรัง ตั้งแต่เดือนเมษายนถึงมิถุนายน ด้วยรถเกี่ยวข้าว บางส่วนใช้แรงงานคน

๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

มีการเมล็ดข้าวที่เก็บเกี่ยวแล้ว มาตากแดด ประมาณ ๓-๔ วัน เพื่อไล่ความชื้นและป้องกันการเกิด เชื้อรา ช่วยยืดอายุการเก็บรักษา และลดการแตกหักในการสี

๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู

มีการสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ และใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ในกรณีที่มีการระบาดรุนแรง

๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ มีการปลูกข้าว ดังนี้

ชนิดพืช	มค.	กพ.	มีค.	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	กค.	สค.	กย.	ตค.	พย.	ธค
ข้าวนาปี					←		△			→	▽	→
ข้าวนาปรัง	←△				▽							→

สัญลักษณ์

←→ ช่วงฤดูปลูก

△ ปลูกสูงสุด

←.....→ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๑๖ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าว อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๑.๕ ต้นทุนการผลิต

การผลิตข้าวของเกษตรกรอำเภอท่าปลา ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนต้นทุนการผลิตส่วนใหญ่จะเป็นค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าเตรียมดิน ค่าเก็บเกี่ยว ค่าแรงงาน พื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมดเป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน

ตารางที่ ๓๔ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ปี พ.ศ.๒๕๖๘

รายการ	ต้นทุน (บาท/ไร่)
๑.ค่าเมล็ดพันธุ์	๕๖๐
๒.ค่าเตรียมดิน(ไถ+แปร)	๑,๐๐๐
๓.ค่าปุ๋ยเคมี ๒ ครั้ง	๔๐๐
๔.ค่าสารเคมีกำจัดแมลง	๑๐๐
๕.ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช	๑๐๐
๖.ค่าเก็บเกี่ยว	๘๐๐
๗.ค่าแรงงาน	๖๐๐
๘.อื่นๆ...ค่าสูบน้ำ.....	๒๐๐
รวม	๓,๗๖๐

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา, พ.ศ. ๒๕๖๘)

ผลผลิตเฉลี่ย ๗๐๐ กก./ไร่ ณ ความชื้น ๒๘%

ราคาผลผลิต กก.ละ ๖ บาท

เป็นเงิน ๔,๒๐๐ บาท

หักต้นทุน ๓,๗๖๐ บาท

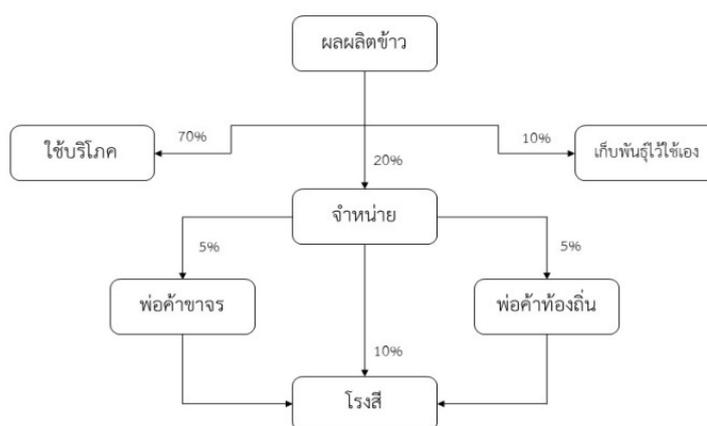
กำไร ๔๔๐ บาท/ไร่

๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวจะเก็บข้าวไว้เพื่อการบริโภค ร้อยละ ๘๐ และขายผลผลิตร้อยละ ๒๐

๑) วิธีการตลาด

วิธีการตลาดข้าว เกษตรกรจะขายผลผลิตโดยมีขั้นตอนและแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้
ปลูกเพื่อบริโภค ร้อยละ ๘๐ และขายผลผลิตร้อยละ ๒๐

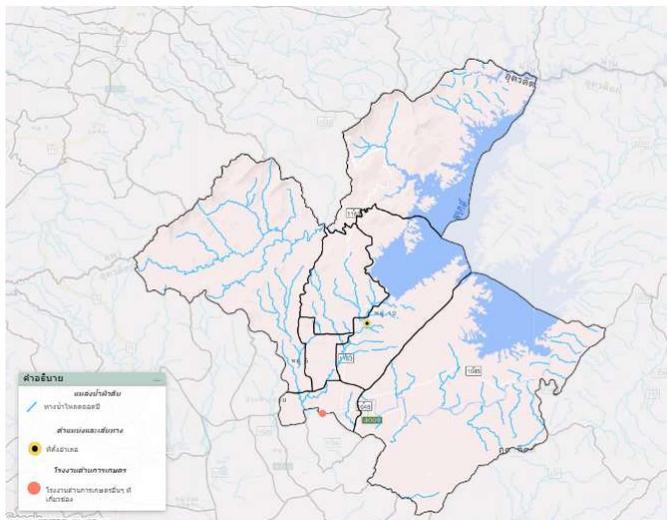

ภาพที่ ๑๗ แสดงวิธีการตลาดเกษตรกรผู้ปลูกข้าว อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา, พ.ศ.๒๕๖๘)

๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

อำเภอท่าปลา มีจุดรับซื้อข้าว รวม ๕ แห่ง ประกอบด้วย ร้านทองดีการเกษตร ร้าน ส.เจริญผล และร้านบุญเจริญพาณิชย์ หมู่ที่ ๑ ตำบลร่วมจิต ร้านวิมลรัตนการเกษตร และลานสหกรณ์การเกษตรท่าปลา หมู่ที่ ๗ ตำบลท่าปลา

ภาพที่ ๑๘ แสดงแหล่งรับซื้อข้าว อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา, พ.ศ.๒๕๖๙)

๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

๑) เกษตรกร

มีเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน ๓ ราย ที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ มีความรู้ ความชำนาญ องค์กรความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๓๕ แสดงเกษตรกรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ที่	หมู่	ตำบล	ประเภท	องค์กรความรู้โดดเด่น
๑	๗	ผาเลือด	Smart Farmer	การผลิตข้าว
๒	๗	ผาเลือด	Smart Farmer	การผลิตข้าว
๓	๒	ผาเลือด	Smart Farmer	การผลิตข้าว

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๒) องค์กรเกษตรกร ดังนี้

ตารางที่ ๓๖ แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

องค์กรเกษตรกร	จำนวน (แห่ง)	ชื่อกลุ่ม
แปลงใหญ่	๑	แปลงใหญ่ข้าว สหกรณ์การเกษตรท่าปลา จำกัด

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๒. การวิเคราะห์ Supply chain

ตารางที่ ๓๗ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า ข้าว อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติพื้นที่	สถานการณ์ปัจจุบัน	พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเชิงเขา อยู่นอกเขตชลประทานการผลิต ส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ระบบกระจายน้ำไม่ครอบคลุม ทุกแปลง	จตุรรวบรวมผลผลิตมีน้อย และมีขนาดเล็ก เกษตรกรต้องนำผลผลิตไป ขายนอกพื้นที่ หรือขายผ่าน พ่อค้าคนกลาง	ไม่มีตลาดเฉพาะ สำหรับข้าวจากอำเภอ ท่าปลา
	ปัญหา Pain point	เสี่ยงต่อภาวะภัยแล้ง และ น้ำท่วมขังในบางฤดูกาล	ไม่มีลานตากขนาดใหญ่หรือ ไซโลควบคุมความชื้น ทำให้ ข้าวเสื่อมคุณภาพระหว่าง รอขาย จึงขายได้ราคาต่ำ	ช่องทางการตลาด มีจำกัด พึ่งพาตลาด ในจังหวัดที่มีไม่กี่แห่ง
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	ใช้พันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับพื้นที่ (ทนแล้ง ทนโรค) ส่งเสริมการทำนาแบบแห้งสลับ เปียก เพื่อลดการใช้น้ำ ๑๕-๓๐% ส่งเสริมการวางแผนการบริหาร จัดการน้ำในพื้นที่ของเกษตรกร จัดทำแผนที่เสี่ยงภัย	จัดหาลานตากรวม เครื่องอบลดความชื้น และ โรงสีข้าวขนาดเล็ก	พัฒนาช่องทางตลาด ออนไลน์ เชื่อมโยงกับร้านอาหาร ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ของอำเภอ/จังหวัด
มิติคน	สถานการณ์ปัจจุบัน	เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ขาดแคลนแรงงานรุ่นใหม่ ความรู้ด้านเทคโนโลยีจำกัด	พึ่งพาพ่อค้าคนกลาง เป็นหลัก ทำให้ขาดอำนาจ ต่อรอง สหกรณ์การเกษตรมีบทบาท ในการรวบรวมผลผลิตน้อย	เกษตรกรขาดทักษะ การตลาดออนไลน์และ การช่องทางการตลาด สมัยใหม่
	ปัญหา Pain point	การจัดการแปลงยังเป็นแบบ ดั้งเดิม มีการใช้ปุ๋ยตามความ เคยชิน ไม่วิเคราะห์ดิน ขาดองค์ ความรู้เรื่องการจัดการดินและ ปุ๋ยอย่างแม่นยำ	ขาดอำนาจต่อรอง ถูกกด ราคา การรวมกลุ่มของเกษตรกร ยังไม่เข้มแข็ง	ขาดการประชาสัมพันธ์ และการสร้างเรื่องราว (Storytelling) ให้กับ ผลิตภัณฑ์
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	จัดอบรม Smart Farmer สร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ ส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกล การเกษตรเพื่อลดปัญหาการ ขาดแคลนแรงงาน	เสริมสร้างความเข้มแข็งของ กลุ่มเกษตรกร/กลุ่มแปลง ใหญ่ในการร่วมกันซื้อปัจจัย การผลิตเพื่อลดต้นทุนการ ผลิต และร่วมกันขายเพื่อลด ต้นทุนการขนส่งและสร้าง อำนาจต่อรอง	จัดอบรมการตลาด ดิจิทัล สร้างความร่วมมือกับ ภาคการท่องเที่ยวใน อำเภอ/จังหวัด

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติสินค้า	สถานการณ์ปัจจุบัน	ผลผลิตต่อไร่ไม่สม่ำเสมอ เนื่องจากการปลอมปนของเมล็ดพันธุ์ข้าว (ข้าวดีดข้าวแดง) คุณภาพข้าวไม่สม่ำเสมอ	ขายผลผลิตในรูปแบบข้าวเปลือกความชื้นสูง เกิดความสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยวสูง ทำให้ผลผลิตถูกกดราคา	ไม่มีแบรนด์เฉพาะเป็นของตัวเอง ราคาผลผลิตถูกกำหนดโดยตลาดภายนอก
	ปัญหา Pain point	ต้นทุนการผลิตสูง (๓,๗๖๐ บาท/ไร่) แต่ผลผลิตต่อไร่ต่ำ (๕๕๐ - ๗๕๐ กก./ไร่)	การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวข้าวไม่เหมาะสม ทำให้ข้าวเสื่อมคุณภาพระหว่างรอขาย	ไม่มีตราสินค้าเป็นของตัวเอง ขาดการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ไม่สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	ส่งเสริมการใช้เมล็ดข้าวพันธุ์ดีจากแหล่งผลิตที่น่าเชื่อถือ ทำการตรวจวิเคราะห์ดิน และใช้ปุ๋ยตามค่าการวิเคราะห์	อบรมด้านการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมแก่เกษตรกร (การลดความชื้น การจัดเก็บ การป้องกันโรคและแมลงในโรงเก็บ) ส่งเสริมการแปรรูปข้าวเบื้องต้น	จัดอบรมการสร้างแบรนด์สินค้าและการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต พัฒนาระบบ QR Code ตรวจสอบย้อนกลับสินค้า

บทที่ ๓

บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ

ตารางที่ ๓๘ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวอย่างยั่งยืน
๒. ชื่อแผนงาน	การพัฒนาการเกษตรให้มีคุณภาพ ปลอดภัย ได้มาตรฐาน สร้างมูลค่าเพิ่ม ใช้เทคโนโลยีและมีการตลาดสมัยใหม่
๓. แนวทางการพัฒนา	ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาผลผลิตภาคการเกษตรให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัย มีการบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตรอย่างเป็นระบบครบวงจร ตั้งแต่กระบวนการผลิต การแปรรูปสร้างมูลค่า และการตลาดสมัยใหม่ เพื่อให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ความต้องการของผู้บริโภคในตลาด รวมทั้งการสนับสนุนการทำเกษตรแบบผสมผสาน วนเกษตร เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ และเกษตรปลอดภัยบนฐานการใช้ทรัพยากรอย่างสมดุลและยั่งยืน รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP SMEs และวิสาหกิจชุมชน โดยการนำอัตลักษณ์ของชุมชน/ท้องถิ่น มาพัฒนาเป็นสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าให้สูงขึ้น
๔. หลักการและเหตุผล	การผลิตข้าวของเกษตรกรอำเภอท่าปลา เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นรายย่อยเน้นการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือน มีพื้นที่เพาะปลูกในแต่ละปีประมาณ ๑๘,๐๐๐ ไร่ การผลิตอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ปัจจุบันเกษตรกรประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง (เฉลี่ย ๓,๗๖๐ บาท/ไร่) โดยเฉพาะค่าแรงงาน เมล็ดพันธุ์ และค่าปุ๋ย นอกจากนี้ยังประสบปัญหาปริมาณผลผลิตต่อไร่และคุณภาพผลผลิตไม่สม่ำเสมอ ทำให้ไม่สามารถแข่งขันในตลาดได้ ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้ลดลง จึงมีความจำเป็นต้องจัดทำโครงการลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวอย่างยั่งยืน โดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาช่วยลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และยกระดับรายได้ของเกษตรกร เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาชีพให้กับเกษตรกรอย่างยั่งยืน
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	๑) เพื่อลดต้นทุนการผลิตข้าว (ค่าปุ๋ย/สารเคมี) ลงอย่างน้อยร้อยละ ๑๐ ๒) ถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้ปุ๋ยตามค่าการวิเคราะห์แก่เกษตรกรเป้าหมาย จำนวน ๓๐ ราย ๓) เพื่อเพิ่มผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	๑) ต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกร ลดลงอย่างน้อย ร้อยละ ๑๐ ๒) เกษตรกรเป้าหมายอย่างน้อย ร้อยละ ๗๐ นำเทคโนโลยีไปปรับใช้จริง ๓) ผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐

หัวข้อ	รายละเอียด
๗. พื้นที่เป้าหมาย	อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์
๘. กิจกรรมหลัก	๑) เก็บตัวอย่างดิน และตรวจวิเคราะห์ดิน ๒) จัดอบรมเรื่องการจัดการดินและปุ๋ย และการใช้ปุ๋ยตามค่าการวิเคราะห์ และการจัดการแปลงด้วยวิธี IPM ๓) จัดทำแปลงปลูกเพื่อทดสอบเทคโนโลยี
๙. หน่วยงานดำเนินการ	สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา และสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดอุตรดิตถ์
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	๑๒ เดือน
๑๑. งบประมาณ	๓๕,๐๐๐ บาท
๑๒. ผลผลิต (Output)	๑) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน ๓๐ ราย มีองค์ความรู้ด้านการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาปรับใช้ในแปลงปลูกเพื่อช่วยลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว ๒) มีผลการวิเคราะห์ดิน และคำแนะนำการจัดการดินปุ๋ย เฉพาะแปลง ๓) มีแปลงทดสอบเทคโนโลยี จำนวน ๒ แปลง
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีต้นทุนการผลิตลดลง ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นและมีคุณภาพสม่ำเสมอ มีองค์ความรู้และทักษะในการจัดการจัดการแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ ผลผลิตมีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการจำหน่ายสินค้าเกษตรออนไลน์อย่างครบวงจร
๒. ชื่อแผนงาน	การพัฒนาการเกษตรให้มีคุณภาพ ปลอดภัย ได้มาตรฐาน สร้างมูลค่าเพิ่มใช้เทคโนโลยีและมีการตลาดสมัยใหม่
๓. แนวทางการพัฒนา	ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาผลผลิตภาคการเกษตรให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัย มีการบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตรอย่างเป็นระบบครบวงจร ตั้งแต่กระบวนการผลิต การแปรรูปสร้างมูลค่า และการตลาดสมัยใหม่ เพื่อให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ความต้องการของผู้บริโภคในตลาด รวมทั้งการสนับสนุนการทำเกษตรแบบผสมผสาน วนเกษตร เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ และเกษตรปลอดภัยบนฐานการใช้ทรัพยากรอย่างสมดุลและยั่งยืน รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP SMEs และวิสาหกิจชุมชน โดยการนำอัตลักษณ์ของชุมชน/ท้องถิ่น มาพัฒนาเป็นสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าให้สูงขึ้น
๔. หลักการและเหตุผล	ปัจจุบันภาคการเกษตรของไทยกำลังปรับตัวสู่รูปแบบการผลิตและการตลาดที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล พฤติกรรมผู้บริโภคมีแนวโน้มสั่งซื้อสินค้าเกษตรผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การตลาดแบบดั้งเดิมเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้ขับเคลื่อนนโยบายพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็น “ผู้ประกอบการเกษตรครบวงจร” ที่สามารถบริหารจัดการธุรกิจ วางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และเชื่อมโยงช่องทางจำหน่ายได้ทั้งระบบ Offline และ Online อย่างไรก็ตาม เกษตรกรจำนวนมาก ยังขาดความรู้และทักษะด้านการขายออนไลน์ การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล การสร้างแบรนด์ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การสื่อสารการตลาด และการบริหารจัดการคำสั่งซื้อ ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากช่องทางออนไลน์ได้เต็มศักยภาพ จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างองค์ความรู้ ทักษะ และความพร้อมด้านเทคโนโลยี ให้เกษตรกรสามารถพัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐาน ปรับรูปแบบบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการขนส่งและการขายออนไลน์ ตลอดจนสามารถประชาสัมพันธ์สินค้าและบริหารจัดการธุรกิจผ่านระบบดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าผลผลิต สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และยกระดับรายได้ที่ยั่งยืน พร้อมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งของตลาดเกษตรกรในระดับพื้นที่ และระดับประเทศต่อไป
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	๑) เพื่อสร้างช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรออนไลน์ ๒) เพื่อพัฒนาทักษะการตลาดออนไลน์ แก่เกษตรกร จำนวน ๓๐ ราย ๓) เพื่อสร้างเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างเกษตรกร ภาคธุรกิจ และภาครัฐ

หัวข้อ	รายละเอียด
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	๑) มูลค่าการจำหน่ายในตลาดของเกษตรกร เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐ ๒) เกษตรกรเป้าหมายอย่างน้อย ร้อยละ ๗๐ สามารถบริหารช่องทางการตลาดของตนเองได้
๗. พื้นที่เป้าหมาย	อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์
๘. กิจกรรมหลัก	๑) อบรมเกษตรกร หลักสูตร “การตลาดออนไลน์ยุคใหม่เพื่อเกษตรกรไทย”
๙. หน่วยงานดำเนินการ	สำนักงานเกษตรอำเภอท่าปลา
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	๑๒ เดือน
๑๑. งบประมาณ	๓๕,๐๐๐ บาท
๑๒. ผลผลิต (Output)	๑) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน ๓๐ ราย มีองค์ความรู้ด้านการจำหน่ายสินค้าเกษตรออนไลน์ สามารถเชื่อมโยงตลาดทั้งในระบบ offline และ online ๒) มูลค่าการจำหน่ายในตลาดของเกษตรกร เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้รับความรู้ในการพัฒนารูปแบบการจำหน่ายสินค้าเกษตรแบบออนไลน์ เป็นการเพิ่มช่องทางการตลาดสินค้าเกษตรให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อปรับตัวให้เข้ากับชีวิตวิถีใหม่ของผู้บริโภค

๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

ตารางที่ ๓๙ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
โครงการลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการ ผลิตข้าวอย่างยั่งยืน	งบประมาณ ๓๕,๐๐๐ บาท บุคลากร แปลงเกษตรกร	๑) เก็บตัวอย่างดิน และ ตรวจวิเคราะห์ดิน ๒) จัดอบรมเรื่องการ จัดการดินและปุ๋ย และ การใช้ปุ๋ยตามค่าการ วิเคราะห์ และการ จัดการแปลงด้วยวิธี IPM ๓) จัดทำแปลงปลูกเพื่อ ทดสอบเทคโนโลยี	๑) เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในพื้นที่อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน ๓๐ ราย มีองค์ ความรู้ด้านการนำ เทคโนโลยีที่เหมาะสม มาปรับใช้ในแปลงปลูก เพื่อช่วยลดต้นทุน และ เพิ่มประสิทธิภาพการ ผลิตข้าว ๒) มีผลการวิเคราะห์ ดิน และคำแนะนำการ จัดการดินปุ๋ย เฉพาะ แปลง ๓) มีแปลงทดสอบ เทคโนโลยี จำนวน ๒ แปลง	เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการมีต้นทุนการ ผลิตลดลง ผลผลิตต่อ ไร่เพิ่มขึ้น และมี คุณภาพสม่ำเสมอ มีองค์ความรู้และ ทักษะในการจัดการ จัดการแปลงอย่างมี ประสิทธิภาพ ผลผลิต มีคุณภาพเป็นที่ ต้องการของตลาด	เกิดการเปลี่ยนผ่าน จาก “เกษตรกร ผู้ผลิต” ไปสู่ “Smart Farmer” ส่งผลให้มี รายได้เพิ่ม ความสามารถแข่งขัน สูงขึ้น ตลาดเข้มแข็ง และเกิดการพัฒนา เศรษฐกิจฐานราก อย่างยั่งยืนในระยะ ยาว	กรมส่งเสริม การเกษตร	๒๕๖๑

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
โครงการพัฒนา ศักยภาพเกษตรกร ในการจำหน่าย สินค้าเกษตร ออนไลน์อย่างครบ วงจร	งบประมาณ ๓๕,๐๐๐ บาท บุคลากร แปลงเกษตรกร	๑) อบรมเกษตรกร หลักสูตร“การตลาด ออนไลน์ยุคใหม่เพื่อ เกษตรกรไทย”	๑) เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในพื้นที่อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน ๓๐ ราย มีองค์ ความรู้ด้านการ จำหน่ายสินค้าเกษตร ออนไลน์ สามารถ เชื่อมโยงตลาดทั้งใน ระบบ offline และ online ๒) มูลค่าการจำหน่าย ในตลาดของเกษตรกร เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐	เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการได้รับความรู้ ในการพัฒนารูปแบบ การจำหน่ายสินค้า เกษตรแบบออนไลน์ เป็นการเพิ่มช่องทาง การตลาดสินค้าเกษตร ให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อ ปรับตัวให้เข้ากับชีวิต วิถีใหม่ของผู้บริโภค	เกิดการเปลี่ยนผ่าน จาก “ เกษตรกร ผู้ผลิต ” ไปสู่ “ Smart Farmer ” ส่งผลให้มี รายได้เพิ่ม ความสามารถแข่งขัน สูงขึ้น ตลาดเข้มแข็ง และเกิดการพัฒนา เศรษฐกิจฐานราก อย่างยั่งยืนในระยะ ยาว	กรมส่งเสริม การเกษตร	๒๕๗๑

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (๒๕๖๙). *ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง*. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <https://farmer.doae.go.th/farmer>.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (๒๕๖๙). *ระบบฐานข้อมูลอาสาสมัครเกษตรกร (อกษ.) และอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.)*. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <https://asa-center.doae.go.th/>.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (๒๕๖๙). *ระบบสารสนเทศศรวิสาหกิจชุมชน*. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <https://smce.doae.go.th/>.
- โครงการชลประทานอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์. (๒๕๖๙). *อ่างเก็บน้ำอำเภอน้ำท่าปลา*. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <http://irrigation.rid.go.th/rid๓/th/index.php/uttradid>.
- ที่ว่าการอำเภอน้ำท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์. (๒๕๖๘). *การแบ่งเขตการปกครอง*. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <http://www.thapladiistrict.go.th/>
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (๒๕๖๙). *Agri-Map ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก*. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <https://agri-map-online.moac.go.th/>.
- ศูนย์ภูมิอากาศ กรมอุตุนิยมวิทยา. (๒๕๖๘). *ภูมิอากาศจังหวัดอุตรดิตถ์*. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <http://climate.tmd.go.th/data/province/เหนือ/ภูมิอากาศ.pdf>.
- สถานีพัฒนาที่ดินอุตรดิตถ์. (๒๕๖๖). *ลักษณะและสมบัติของชุดดินหลักในภาคเหนือ*. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: https://www.ldd.go.th/thaisoils_museum/INDEX.HTM.
- สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์. (๒๕๖๘). *แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ อำเภอน้ำท่าปลา ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ ฉบับสมบูรณ์*. (อัดสำเนา).
- สำนักงานปศุสัตว์อำเภอน้ำท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์. (๒๕๖๙). *แผนพัฒนาการเกษตรด้านปศุสัตว์ อำเภอน้ำท่าปลา ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ ฉบับสมบูรณ์*. (อัดสำเนา).
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอน้ำท่าปลา. (๒๕๖๙). *ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) สำหรับใช้จัดเก็บ ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐*. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <https://rdic.cdd.go.th/bmn-service>.
- สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุตรดิตถ์. (๒๕๖๙). *สารสนเทศกลุ่มเกษตรกร*. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <https://uttaradit.web.cpd.go.th/maindata/farmers-information.html>.